

# URANOS-KÉK

fehértöm mosáshoz a legjobb kékítőszert. Törvénytelen védő! Mosó-intézetekben és háztartásban a legkedveltebb kékítő. Olcsó és felülmúlhatlan. 1 kis üveg 24 fillér, tiszteri mosáshoz elegendő! 1 nagy üveg 1.60 korona, 1/2 üveg 1 korona. **Mindenütt kapható.** Utánzatoktól óvakodjunk. Kizárólagos gyártói: **Hochsinger Testvérek vegyészeti gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

## BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

**Kristály üvegekészletek és dísz tárgyak** kaphatók 9811  
**ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR R.-T.**  
 BUDAPEST.  
 V. ker., Fürdő-utca és Ferencz József-tér sarkán, (Diana fürdőház.)

**KNUTH KÁROLY** 9692  
 mérnök és gyáros.  
 Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.  
 Gyár és iroda:  
**Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.**  
 Központi víz, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, esztornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.  
 Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.



**KIRNER JÓZSEF** 9808  
 cs. és kir. udv. puskaműves, az olasz király O Felségének udvari szállítója.  
**BUDAPESTEN, raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Rózsa-utca 7**  
 Dúsan ellátott raktár legújabb szerkezetű kettős vadász-fegyverekből, golyófegyverek, amerikai Winchester szeretes ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jószágért kezeskedik. (Alapított 1808. évben.)

**WACHTEL ES TARSA** 9663  
 fényképezési cikkek raktára  
**BUDAPEST, IV., Eskü-út 6 (Klotild főh. palota).**  
 Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kétségtelen, hogy a 9863



**No. 4711.**  
**Eau de Cologne**  
 az első-kező világ kedvenese illatszere. Folyton növekvő kelendősége bizonyítja ezen megzafolhatatlan tény. Elérhetetlen aromája és kiválóan üdítő hatása folytán ma nélkülözhetetlenné lett a művelt emberiség minden köreiből. — Egyedüli gyártója: **Mülhens Nándor, Köln a/R., Glockenstrasse 4711.** Az osztrák császár ő felsége és az orosz császár ő felsége udv. szállítója.

# KIRÁLYNŐ-CRÈME

ÉS POUDEK. 9827  
**LEGJOBB ARCZSZEPIÍTŐ A VILÁGON.**  
 Ára 1 korona 40 fillér.  
 Kapható **TEMESVÁRY J. gyógyszerésznél Zombor** és **TÖRÖK J. Budapest, Király-utca 12.**

## Ismét szép vagyok

Ugyanigy fog szólni bármely hölgy, a kinek arczburé fokoztatást mutat, vagy a ki csak konzervatív öhajja arczburéját és ép ezért nem volna szabad, hogy az Alaiska-crem és -puder egyetlen pipereasztalról hiányozzék.

**A kosmetikum par excellence.**

**Alaiska-cremje**  
 Lindner Róbert gyógyszerész. Kiválóan kiegészíti az Alaiska-crem fényes hatását, egyedül alkalmazva az arcnak bájos testszintéig, üde és friss rózsaszínűt kölcsönöz, egy- szinten elragadtató kiváló illata, nemkülönben kitűnő fedőképessége és tartóssága által és mivel sem horganyt, sem bismutot nem tartalmaz, abszolút ártalmatlan- sággal magának foglalja mindazt a tulajdonságokat, melyek azt egy nélkülözhetetlen, a minden- napi használatra rendelt készítménynek kell lennie. Kétségtelenül, ajánlja és ártalmatlan. piperezikké teszik, mint számtalan elismerővel a Elismerőlevelek minden körökből betekintetők. a legjobb körökből bizonyít. Egy szelecece puder ára Egy tégely ára K 3. Próbátétel K 1.20.

**Alaiska-pudere**  
 Lindner Róbert gyógyszerész. Kiválóan kiegészíti az Alaiska-crem fényes hatását, egyedül alkalmazva az arcnak bájos testszintéig, üde és friss rózsaszínűt kölcsönöz, egy- szinten elragadtató kiváló illata, nemkülönben kitűnő fedőképessége és tartóssága által és mivel sem horganyt, sem bismutot nem tartalmaz, abszolút ártalmatlan- sággal magának foglalja mindazt a tulajdonságokat, melyek azt egy nélkülözhetetlen, a minden- napi használatra rendelt készítménynek kell lennie. Kétségtelenül, ajánlja és ártalmatlan. piperezikké teszik, mint számtalan elismerővel a Elismerőlevelek minden körökből betekintetők. a legjobb körökből bizonyít. Egy szelecece puder ára Egy tégely ára K 3. Próbátétel K 1.20.

**Utánzatoktól óvakodjunk. Kizárólagos gyártói: Hochsinger Testvérek vegyészeti gyára, Budapest, VI., Rózsa-utca 85. sz.**

**ESZMÉNYI KEBEL**  
 érhető el a **Pilules orientales** által, Ratió gyógyszerháza Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi **kebel** fejlődését, valamint a ke- bel **dominanciáját** szilárdítja. Egy üvegecske ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: **Török József, Budapest, király-utca 12. sz.** 9619

**SERRAVALLO**  
**China-bora vassal.**  
 Erősítő szer **gyengék, vérszegények és lábbadozóknak** számára. Elvagygyesítő, ideg- erősítő, vérjavító szer.  
 2000-nél több orvosi vélemény. Kétségtelen iz.  
**J. Serravallo — Trieste-Barcola.**  
 Kapható a **gyógyszertárakban** 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40. 9822

A legjobb arcz-  
 szépiítő a **SERAIL-ARCZKENŐCS,**  
 mely az arozot tisztítja, fehéríti és báronypuhává teszi.  
**Minden ártalmas alkatrészt nélkül!**  
**Serail-szappan** | kitűnő tolett szappánok | **Serail-puder.** Kiváló finom arczpor há-  
**Epe-szappan** | a kenés használatához. | **rom színben, fehér, rózsaszín és érme.** Egy  
**Serail-erme.** Nappali használatra. | **doboz ára 1 korona.**  
**Serail-szajviz.** A legjobb szájjviz.  
 Főraktár: Budapest, **Török József** gyógyszerháza. 9625  
 Kapható továbbá a készítőnél: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerháza, Aradon, Szabadságtér, valamint minden más gyógyszerháza.



13. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, MÁRCZIUS 29.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkronikával) együtt: egész évre 24 korona, Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** | egész évre 16 korona, A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** | egész évre 10 korona, Kétféle előfizetésre a postaiilag meghatározott vitelljé a csatlakod.

## A DRÓTNÉLKÜLI TELEGRAFÁLÁS.

HÉT ÉVE IMMÁR, hogy a fiatal olasz mérnök, **Marconi Vilmos** az első sikeres kísérletet tette. Vezetődrót nélkül távirati összeköttetést létesített két egymástól pár száz méterre fekvő állomás között. Azóta időről- időre jelentek meg hírek a lapokban a drótnélküli telegrafálásról, s a tudósítások egyre többet ígérő eredményekről szóltak. Az eszközök tökéletesedtek, az általuk áthidalható távolság mind jobban és jobban, még pedig nagy ugrásokban növekedett. A legújabb hírek szerint múlt év december havában **Marconi** az Atlanti Óceánon keresztül Amerikából Angliába táviratozott. E meglepő eredmény fokozott mértékben feljebb fordította az emberiség sokfelé megosztó figyelmét.

Vessünk futó pillantást e nevezetes talál- mányra és annak fejlődésére. Tekintsünk előbb végig a végzett praktikus kísérleteken, s azután igyekezzünk megismerni annak fizikai részét, a lényegét.

**Marconi**, a ki 1874-ben született, alig múlt húsz éves, a mikor Bolognához közel a Griffon villá- ban, a hol szüleiivel együtt lakott, azon kísérletekről elmélkedett, a melyek később nevét híressé tet- ték. Már 1895 tavaszán a villa és az attól pár száz méterre fekvő domb között drótnélküli összeköt- tetést létesített. 1897 telén az angol «Post Office» kísérletezett rend- szerével. Előbb 6, majd később 15 kilométer távolságra sikerültek a kísérletek.

1899-ben **Marconi** már a calaisi csatornán át táviratozott. A fran- czia partokon a Boulognetől öt ki- lométerre fekvő **Vimereux** mellett állította fel az állomást, az angol partokon pedig Doverből hat kilo- méterre a south-forelandi világító- toronyban. A hullámfogó hálók, az «antennák», a mint nevezik és az azokat tartó 20—30 méter ma- gas árbocok egyik helyről a má- sikra láthatóak voltak. Rendelteté- sükrol később szólnunk. A két állomás egymástól 46 kilométerre fekvött. A kísérletek a két part között, valamint az e célra külön

főlszerelt hajókon 48 kilométer távolság min- den időben, esőben és viharban is sikerültek. 1901 áprilisében **Marconi** a Földközi-tengeren kísérletezett. Két, egymástól 175 kilométerre fekvő állomást szervezett. Az egyiket **Korszika** szigetén **Calvi** mellett, a másikat **Antibes** köze- lében, **Biot**-nál, a dél-francia partokon. Az antennák 55, illetve 52 méter magasak voltak. A tetejüket összekötő vonal ugyanis 500 mé- terrel ment a tenger legmagasabb szintje alá. A kísérletek jól sikerültek: 36 szóból álló sürgönyt négy perc és 50 másodperc alatt tovább- bitottak.

Azóta többen foglalkoztak a drótnélküli tele- grafálással. Így **Slaby**, **Arco**, **Guaniris**, **Rochefort**, **Braun** és mások. A részletekben a **Marconi**-től eltérő rendszereket léptettek életbe. Már több hajót és világító-tornyot szereltek föl ily készü- lékekkel. Úgy hogy a hajók a parttól 50 kilo- méter távolságig már gyakran használják a

drótnélkülit s nem egyszer már megmenekülé- süket köszönhették ennek. A szárazföldi hadseregben is alkalmazzák e találmányt. Itt ugyan a kísérletek nehezebben mentek, mint a víz fölött. A boer háborúban nem vált be; **Khinában** már használták. A német hadsereg részére **Braun** professzor a Siemens és Halske céggel együtt alkalmas berendezést állított egybe, a mely könnyű kezelhetősége mellett 100 kilométerre biztosan működik.

Az eszközök «összehangolása», a miről a következőkben szólnunk, lehetővé teszi, hogy a sürgönyt csak az illetékes állomás vegye fel, a mi hadászati szempontból igen nagy fontos- ságú. Mint érdekes példát felemlíthetjük azt az esetet, a mely **Marconi** későbbi kísérleteinél történt, a melyeket a «Carlo Alberto» hadi- hajóval tett. Az angolországi **Kap Cornwall** **Poldhu** állomásából a «Carlo Alberto» hadi- hajóra táviratoztak. A táviratot az 1600 kilo- méter távol lévő hajón felfogták, míg a csupán 11 kilométer távol lévő **Kap-Li- zard** állomás nem érezte meg.

Ugyancsak a «Carlo Alberto» Spezia közelében a **Poldhuból** jövő táviratot felfogta, jóllehet közöttük 1000 kilométer hosszúságban szá- razföld feküdt.

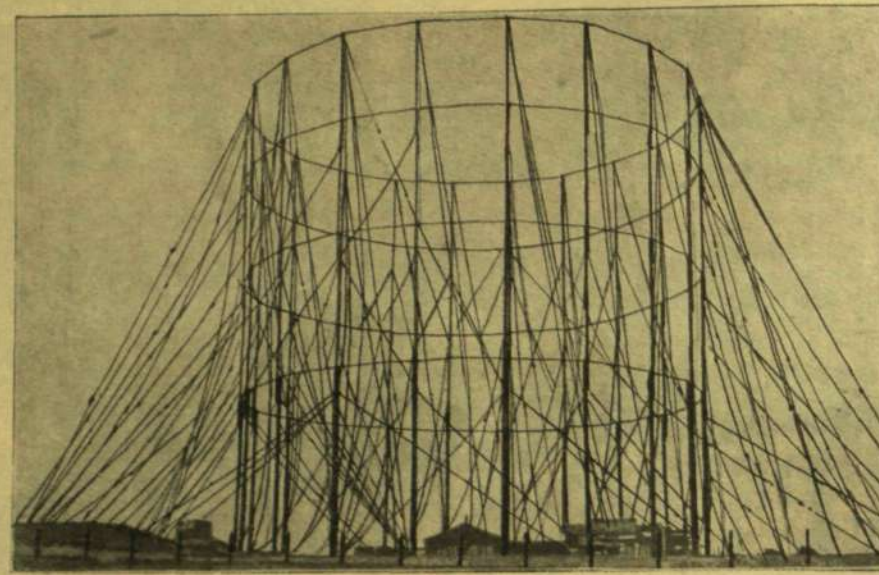
A legutolsó és az eddig elért legnagyobb eredmény, hogy **Marconi** a Kanadában lévő **Kap Bre- tonból** drótnélküli táviratot küldött a **Poldhu** fokon felállított ál- lomásra, melyek egymástól 3000 kilométer távolságra fekszenek. A valóban nagy jelentőségű esemény múlt év december 22-én történt, a mikor is **Marconi** **Lord Minto**- nak, Kanada kormányzójának sürgönyt továbbított, s egyuttal hó- dolatát fejezte ki **Edvárd** angol ki- rálynak. A király üdvözlő válasza azonban még a régi divatú kábe- len ment vissza. Ez volt az első drótnélküli sürgöny, a mely az Óceánon keresztül ment, ez volt az első «marconigramm», a mint azt **Marconi** érdemeinek elismeré- seül nevezik.

Lássuk ezek után, hogy miben is áll az a drótnélküli telegrafálás. Az első kérdés, mely önkény- telenül elibénk tolu: ha nincse-

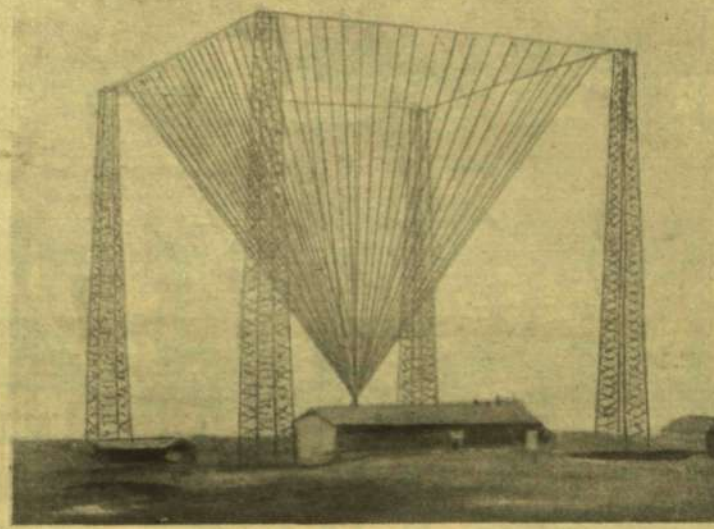


MARCONI VILMOS.





RÉGI DRÓTNÉLKÜLI TELEGRÁFÁLLOMÁS POLDHUBAN.



ÚJABB MARCONI-ÁLLOMÁS GLACE-BAY-BEN.

nek vezetődróttal összekötve az állomások, mi hát az, a mi a táviratot továbbítja, a mi az összeköttetést létesíti? Az elektromos hullámok ezek, mondja a fizikus. Az energiának hullámok révén való tovaterjedését minduntalan tapasztaljuk. Hiszen hullámmozgás a hang; annak kell tekintenünk a fényt; a nap is hullámmozgás útján szórja reánk áldásos melegét. A távolba való közlekedésre e hullámmozgásokat már régóta használjuk: kisebb távolságra a hangot, nagyobb távolságra a fényt. De egyéb okoktól eltekintve, a közlekedés módja nagyobb távolságra már azért sem alkalmas, mert az állomások közötti földdarab vagy víztükör domborúlat azokat egymás elől elfedi. Az elektromos hullámok ezzel szemben — a végzett kísérletek tanúsága szerint — a föld vagy a víz felületéhez simulva terjednek tova a légtérben. Érdekes tapasztalat továbbá, hogy a víz fölött sokkal kisebb veszteséggel, tehát nagyobb távolságra haladnak, mint a szárazföld felett.

Hogy mik ezek az elektromos hullámok? arra a felelet jó részben csak hypothetikus jellegű lehetne, épen úgy, mintha a fényről kérdezősködnénk. Az elektromos hullámok tulajdonságai azonban jól ismertek. Sok fizikus, közöttük különösen Hertz, Righi, Feddersen, Branly és Lodge alkalmas berendezésekkel kimutatták, hogy láthatóságuktól eltekintve, sok tekintetben a fénycsugárokhoz hasonlóan viselkednek.

Ha valamely nagy feszültségű, például a Ruhmkorff-féle szikra indítóval előállított áram körét megszakítjuk, akkor, a mint ismeretes, a megszakítás helyén elektromos szikrák ugranak keresztül. Alkalmas feltételek esetén ez a kisülés oscilláló s elektromos hullámokat létesít, a melyek a fényhez hasonló sebességgel terjednek tova. Szóval a szikrából láthatatlan elektromos hullámok indulnak ki, hasonlóan, mint például a lámpából a fénycsugárok. Righi az elektromos hullámok létesítésére alkalmas két nagyobb féngolyóból álló szikráköt, «oscillator»-t szerkesztett.

Az elektromos hullámok jelenlétét a Branly szerkesztette «coherer»-rel mutathatjuk ki. Egyszerű, 5—6 cm. hosszú, vagy fél cm. széles üvegsövecske ez, a melybe két oldalról két, fémlapocskákban végződő drót nyúlik be. A lapok egymástól néhány milliméter távolságra fekszenek s közöttük fémreszelék tölti ki. Kapcsoljuk a coherert valamely galvan elem sarkai közé s igyassunk még az áramkörbe egy galvanometert, t. i. egy olyan eszközt, a mely az áram jelenlétét megmutatja. A galvanometer kezdetben nem tér ki, azaz azt mutatja, hogy a körben nincsen áram. Ha azonban a coherert elektromos hullámok érik, akkor a galvanometer kitér, áramot jelez. A magyarázat egyszerű. A fémreszelék, a mint mondani szokás, nagy ellenállású: az áramot nagyon rosszul, mondhatnók, egyáltalán nem vezeti. Ha azonban a coherert elektromos hullámok érik, a fémreszelék elrendezkedik, összetapad s jó vezetővé válik, az elem áramát átbecsátja. Ezt a tulajdonságát azután az elektromos hullámok megszünte után is megtartja. Ha azonban a cső-

vecskét megkopogtatjuk, akkor a fémreszelék összekeveredik s ismét rossz vezetővé lesz.

Marconi ezen már megállapított jelenségek-ből és tényekből indult ki, a melyek tulajdonképen már magukban foglalják a drótnélküli telegrafálást.

Az elmondottakat figyelembe véve, könnyen beláthatjuk, hogy a Righi-féle oscillator és a Branly-féle coherer egymással kombinálva megadja a drótnélküli telegrafálás berendezését.

A feladó állomás a Ruhmkorff nagy feszültségű áramával táplált oscillator. Csupán arról kell gondoskodnunk, hogy tetszés szerint megindíthatjuk vagy megszüntethessük a szikrázást, a miért is egy a rendes telegrafálásnál használatos szakitó billentyűt, kopogtatót iktatunk közébe.

A felvétel-állomás a coherer, a mely mellé az áramkörbe nem galvanometert, hanem alkalmas elektromágneses szerkezetet, egy érzékeny «relais»-t kapcsolunk, melyhez hasonlókat a rendes telegrafálásnál is használunk. Ha a relais áram meggyeresztül, akkor abban egy kis lágy vasdarabka elmozdul, s elmozdulásakor bezár egy második áramkört, a mely a rendes telegrafálásnál használt Morse-írógépet tartalmazza. Ezenkívül még arról kell gondoskodnunk, hogy a coherert kopogtassuk; mert csak így érhetjük el, hogy az elektromos hullámok megszüntével a coherer jó vezető volta is megszűnjék. E célra legalkalmasabb az áramkörbe iktatott elektromos csengő szerkezet, melynek kalapácsa harang helyett a coherert kopogtatja.

Ezzel a berendezés elkészült. Tökéletesebb megértés végett kövessük gondolatban a távirat továbbításának részleteit. Kezdetben úgy a feladó, valamint a felvétel állomáson minden csendes. A feladó állomáson a kopogtatót lenyomjuk. A Ruhmkorffon áram halad át. Az oscillator gömbjei között szikrák ütnek keresztül. A szikrából kiinduló elektromos hullámok a térben tova terjedve, a felvétel állomásra jutnak. Ott a coherert vezetővé tevén, a relais vas magja elmozdul. A helyi második áramkör bekapcsolódik s a Morse-író tüje a használatos papírszalagra nyomódik. A míg a feladó állomás kopogtatóját lenyomva tartjuk, a míg tehát elektromos hullámok érkezik a felvétel állomásra, a Morse-író tüje lenyomva marad. Ha a kopogtatót eleresztjük, a szikrázás s vele együtt a hullámok megszűnnek, a kopogtatott coherer nagy ellenállásúvá lesz. Az áram megszűnik; a Morse-író tüje felemelkedik. A kopogtató tehát s a másik állomás Morse-írójának tüje együttesen mozog s így módunkban van a kopogtató különböző ideig tartó lenyomásával a szokásos — pont és vonásokból álló — Morse-jeleket továbbítani.

Ez természetesen csupán az eljárás lényege. A részletekből csak a legfontosabbakat érint-hetem:

Nagyobb távolságokra való telegrafálásnál lényeges szerepe van a resonantiának. Tudjuk, hogy ha két ugyanazon hangú hangvilla közül az egyiket hangzásba hozzuk, akkor az a másikat megszólaltatja. Az itt szereplő okok miatt sokkal hatásosabb és nagy távolságokra alkalmasabb a drótnélküli telegra-

fálás berendezése, ha a feladó és felvétel állomás az elektromos hullámok szempontjából «össze van hangolva». Tudjuk, hogy a különböző magasságú hangok, a különböző színű fénycsugarak épen hullámhosszaikban különböznek. Hasonló módon az elektromos hullámok is különböző hullámhosszúságúak lehetnek. A keletkező hullámok hosszúságát pedig az oscillator berendezésének kellő méretezésével és változtatásával szabályozhatjuk. Ha sikerül elérnünk, hogy a feladó állomás csak egy bizonyos hosszúságú hullámokat létesítsen, akkor az ugyanerre «hangolt» felvétel állomás erősen megérzi, míg egy másik össze nem hangolt állomás nem veszi észre azokat.

Úgy a feladó, valamint a felvétel állomáson alkalmas alakú drótháló van a levegőbe kifeszítve, a mely a táviró-házikóban az oscillator vagy a coherer szerkezetével hozható összeköttetésbe a szerint, a mint táviratot feladni vagy felvenni akarunk. E háló ugyanis az elektromos hullámoknak az oscillatorból a levegőbe vagy viszont a levegőből a cohererbe való jutását közvetíti. Hasonló valamely óriási bogár érzékeny csápjaihoz, a miért is «antenná»-knak nevezik.

Hogy azon eddigleg legelőkeltebb berendezés, a melyvel Marconi az ozeánon át telegrafált részletekben milyen volt, azt még egyelőre biztosan nem tudjuk; a szakfolyóiratok erről még nem referáltak.

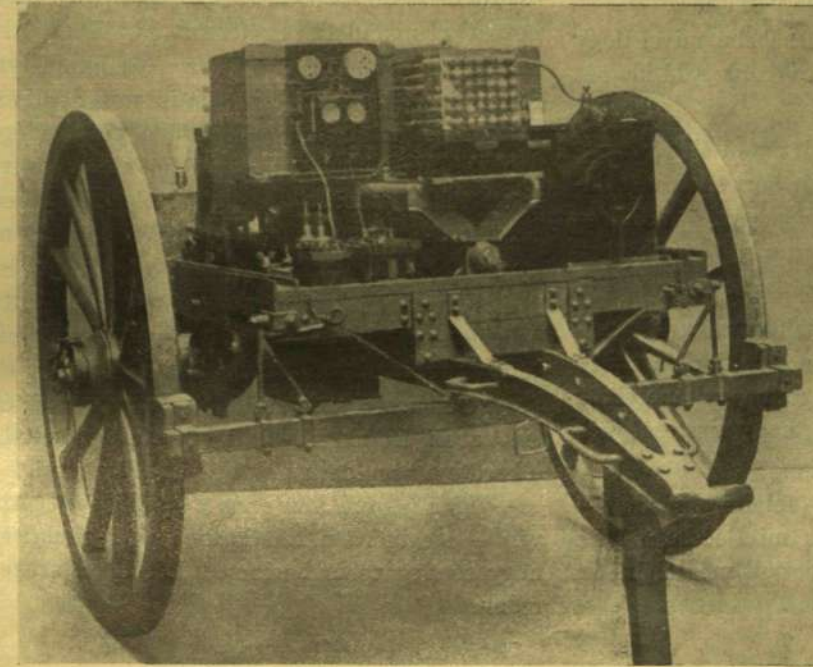
Az eddigi hírek szerint a nagy feszültségű, 100,000 Voltos kisüléseket a Tesla-féle berendezéssel állította elő. A coherer helyett az általa felfedezett «detector»-t használta, a melyben az elektromos hullámok mágnesesérsébeli változást létesítenek s a mely eszköz az előzőnél sokkal érzékenyebb és biztosabb.

Ily eredmények elérésére természetesen az antennákat is megfelelő méretekben kellett megszerkeszteni. Képeink egy ilyen régebbi a Poldhu-fokról és egy újabbat a Glace Bay állomásról mutatnak be. Az utóbbinak fatornyai beton alapon állanak s 75 méter magasak. Tetejüket gondosan szigetelt aczéltől kőti össze, erről függenek alá az egy vezetőket összefutó csupasz rézdrótok. A közös vezetőket azután a használat szerint a feladó- vagy a felvétel-szerkezettel kötik össze.

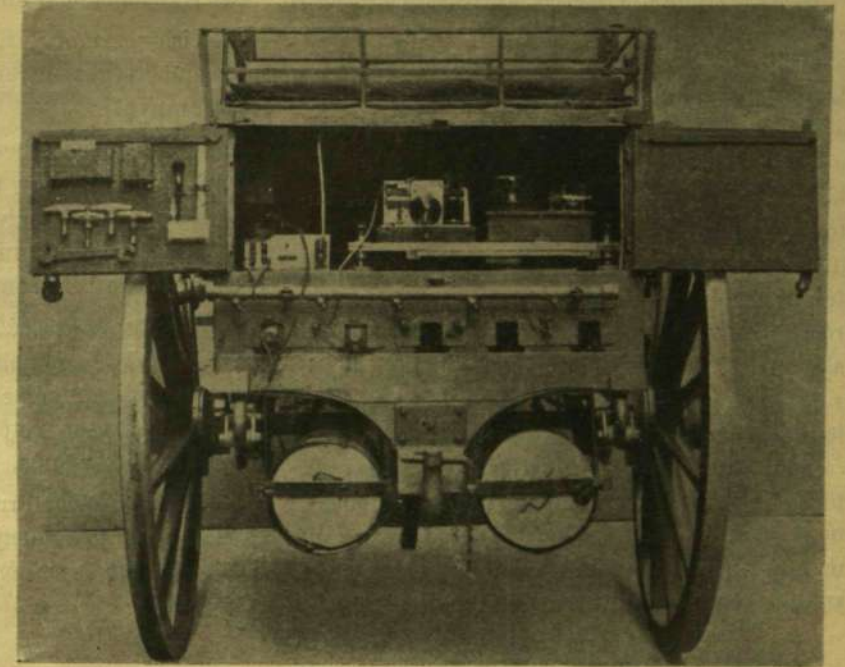
Ha végig tekintünk a gyakorlati kísérleteken, okvetlenül el kell ismernünk, hogy ám-bár a felhasznált jelenségek már Marconi előtt ismeretesek voltak, óriási az ő érdeme, mert e kísérleteket kivitte a laboratórium szűk falai közül a nagy természetbe, az életbe és genialis egybeállításával és javításával oly nagy arányokban vitte véghez, a melyek a hozzájuk fűzött reményeket szinte túlszárnyalják.

Ne is említsük azon egyszerű terveket, a melyekkel Marconi Angliából a Panama-szoros felett New-Zealandba két ozeánon akarná keresztül repíteni sűrűgönyt, hiszen az eddigi eredmények, ha elérik a gyakorlatban szükséges biztonságot, már is óriásiak és méltán megérdemlik elismerő bámulatunkat.

Dr. P. D.



A NÉMET HADSEREG DRÓTNÉLKÜLI TÁVIRÓ-BERENDEZÉSE: Feldő szerkeszt.



A NÉMET HADSEREG DRÓTNÉLKÜLI TÁVIRÓ-BERENDEZÉSE: Leadó szerkeszt.

## KÉT TEMPLOM.

Vén, százados dóm tövében  
Űl egy gyermek a főnyelben,  
S elmerülve nagy munkába'  
A dóm alakját formálja  
A szétfutó homokszemből,  
Mely a szellőtől is megdől.

Egész szívvel csügg e munkán,  
Mást se lát, míg rajta munkál;  
Nem ösztönzi gyarló érdek,  
Dicsőség se kell szívének.  
De ott ragyog gyermek-álma:  
Kicsiny homok-templomába'.

S te ott fenn az égi trónon,  
A kinek a világ hódol:  
Ime néked egymás mellett  
Két templomot, nézd, emeltek!  
Az: szédítő nagy műretek,  
Ez: szétomló homokszemek.

Azt emelte a hiúság,  
Ezt az ártatlan tisztaság,  
Mely tudatlan megsejtette,  
— Közelb jutván közeledbe —  
Hogy szétfutó homok minden,  
S örök csak te vagy a szívben.

Havas István.

## DAL A MUSKÁTLIRÓL.

Még te is itt élsz a világon?  
Beh régen volt, hogy láttalak,  
Úgy vagy, a hogy az Isten adta,  
Hát azért nem is vagy divatba,  
Az egyszerű külsőd miatt.

Pedig hány szív édes regényét  
Szövegetted te hajdanán,  
Mikor még csak szívet kerestek,  
S csak egyetlen egyszer szerettek,  
De akkor aztán igazán.

Kamélia és szegfű járja,  
A csábítás vírágai;  
Annai könnyet, mi száll ma egyre,  
Te egész világlelettedbe  
Nem láttál soha hullani.

Cziczoma kell most, hogy repüljön,  
Fényes külső, a mely ragyog,  
Nem a belső, a lélek számát,  
A zománcz, mely kívülről látszik:  
Ezért nem csábít illatod.

Én nem tudom, de most hogy látlak,  
Azt a verőfényt érzem,  
Mely a felhőkből leszáradve,  
Rászáll az eltiikkadt mezőre  
És esőkolgatja csendesen.

Buzás Pál.

## AZ A BIZONYOS «MIKOS».

Elbeszélés.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Minden jog fenntartásával. (Folytatás.)

Zuzmarás bajszú udvari kurir hozta karácsony estéjén lóhalálában az Akli szabadulását Pozsonyba. A fogház-igazgató maga jelent meg a cellában és tudtára adta, hogy szabad és a király azt rendeli, jelentkezétek nála minél előbb.

Akli szíve nagyot dobbant örömeiben, mert az volt az első gondolatja, hogy ma van karácsony, ma volt a «Búzavirág» a császárnál. A szabadság magában véve is főszeles ajándék annak, a ki meg volt tőle fosztva, de hátha állani velök kedve szerint, de az utcákon nem járt senki. Karácsony estén meleg szobában ül minden keresztény lélek, csak egy-egy utcanyílásnál látni a szomszéd téren tétova fényt, mintha rézkarikák futnának végig a havon; a Betlehemes gyerekek kószálnak arra beljebb, papirlámpáikkal.

Olyan volt, mint a bolond. Azt se tudta, mihez kezdjen. A friss levegő elkábította, úgy ment ki a fogház kapuján tántorgóva, mint egy részeg. A hó vigan esikorgott lábai alatt. Újjongani szeretett volna, emberekkel találkozni, szóba állani velök kedve szerint, de az utcákon nem járt senki. Karácsony estén meleg szobában ül minden keresztény lélek, csak egy-egy utcanyílásnál látni a szomszéd téren tétova fényt, mintha rézkarikák futnának végig a havon; a Betlehemes gyerekek kószálnak arra beljebb, papirlámpáikkal.

A belső házsorok közé lépve, az első nyájasan csalogató fény az «Arany bárány» kivilágított ablakai voltak. Az ajtó fölött a boróka-ágon milliós gyémántú csillogott, az ajtó üvegjén pedig ott mosolygott a habzó sörös pohár és a zöldes boros palaczk.

A Lutheránus öreg torony órája hatot ütött. Akli belépett a vendéglőbe. Máskor a mulatság, zajos tivornyák tanyája; most végtelenül szomorú hely, a hova csak azok lépnek be, a kiket sehol se várnak ma. A vendéglős maga is csodálkozó pillantást vet a belépőre.

Óreg, kajlabajuszú ember volt, nagy báránybőr süveggel a fején, a melyet meg sem emelintett.

— Mi tetazik? kérdé.

— Egy iteze bor és valami harapni való.

— Az úr talán idegen?

— Bécai ember vagyok.

— És alkalmasint itt rekedt?

— Valóban itt rekedtem, szeretnék is egy kis falatozás után mindjárt indulni, ha alkalmasítg volna.

— Hm, — szólt a korcsmáros kedvetlenül vakarva a fejét, — mit adjak az úrnak? Ilyenkor Pozsonyban nem tartunk korcsmát. Mert a vendég mind otthon eszik. Nem készítettünk semmit. Én magam is becsukom a korcsmát egy óra mulva és elmegyek a lányomhoz vacsorálni, a ki férjnél van egy gombkötőnél, kis unokáim vannak, tetszik tudni; a szakcsnemat is odaküldtem, hogy a lányomnak segítsen.

— De egy kis sajt mégis csak akad a ház körül, vagy valami hideg sült. Éhes vagyok, mint a farkas.

Az öreg ember kiment a konyhára, azután nagy röstelkedve csoszogott elő.

— Bizony nincs semmi. Insurgensek mulattak itt ma délben és az ördögöt is megették volna. Olyanok mint a sásák. Hanem tudja mit az úr, ha csakugyan éhes, tiszteljen meg bennünket, jöjjön velem, a lányom szívesen látja vendégnek, itt lakik a harmadik házban.

Akli habozni látszott.

— A vöm kocsit is tart, hátha bevitetné vacsora után Bécsbe, — mondá rábeszélő melegséggel a különös korcsmáros. — Pozsonyban úgyis nehéz kocsit kapni máskor is, de karácsonykor kétszeresen, mert a lónak mindig, de már a kocsis nem szívesen hagyja itt ilyenkor a mákos metéltet.

— Köszönöm a szíves ajánlatát, — felelte Akli elesábitatva a kocsit kilitásaitól, — és ha nem lennék nagyon alkalmatlan...

— No, csak az kellene még, — szabadott a korcsmáros, — ha én hozok valakit.

— Én Akli Miklós vagyok — mutatta be magát hősünk, mivelhogy illendő ily esetben megmondani a nevét.

— Én meg Gelencsér Mihály. (Parolát csaptak egymás tenyerébe.) Micsoda mestersége vagy foglalkozása van, ha meg nem sérteném?

— Hát én bizony abból éltem eddig, hogy mulattattam valakit.

— Én meg azokból éltem, a kik mulattak. Egy malomban őrlünk, a hogy látom.

Ezzel aztán nem is volt több beszéd köztük, Gelencsér uram bekiáltott a belső helyiségbe: «Gyere ki ragyabunkó», mire egy tömzsi, ragyás legényke gurult ki valahonnan, erre bizta rá a söntést, mondván:

— Te pedig itt maradsz, ragyabunkó, egész kilenczig a kimérés okáért, ha netalán borért küldenének a «házaink», ám-bár, a ki már eddig be nem szerezte, megérdemelné, hogy szomjan haljon; kilenczkor bezárod a korcsmát és eljőz a kulcsal Zsuzsáékhoz.



Ezzel karonfogta Aklit és elvezette az utca végére, ifjabb Tóth Mátyáshoz, a hol — nem akarom szélesen elbeszélni, — olyan vacsorát tálat fel a gömbölyű Gelencsér Zsuzsika, hogy a fölséges Ferencz császár is megnyalhatta volna a száját utána. Füstölt kolbászos káposztalevesen kezdődött, folytatódván egy öreg sertésnek különböző földi maradványain és egy unokának (malacznak) ropogásra pirított rozsdaszin tetén át a pulykapecsenyé, a mákos metélt, a herőzén túl, le egész a dióig és almáig a háziasszony folytonos sopánkodásai közt, hogy: „Jaj Istenem, ha tudtam volna, hogy vendég is lesz.”

Akli sokat evett és sokat ivott, ezután pedig sokat beszélt s olyan érdekes dolgokat, hogy szinte a fele szaladt el az időnek, a mi még az éjféli miséig hátra van. Élvezték a beszédjét, tágra nyitott szemmel hallgatva azt.



A HAJDANI SPORT. — A GLADIATOROK HARCZA.

Csak a két kis pulya aludt el, egyik az anyja, másik az apja ölén.

— Fektesd le a gyerekeket, Zsuzsi, — figyelmeztette Gelencsér uram.

Vetkőztetés közben észrevette az anyjuk, hogy a kis Pali fiú marka össze van szorítva, szétfeszegeti a szép kis rózsaszínű újjacsákat, hát mit szorongat a gyerek? Egy igazi arany-pénzt, egy körmöczi aranyat. Nézi a kis leányt, a Katókat, hát annak is össze van csukorítva a marka és abban is arany-pénz csillámlik. Megijed az asszony az aranyaktól, szinte belesápad. Ezt az az idegen adhatta nekik. Kiszalad az ágyas szobából és beint szemöldöke mozgásával az öreget.

— Miféle embert hozott maga ide, édes apám? — kérdé rejtélyes suttogással.

— Mért kérdezed? hökkent meg az öreg.

— Mert szegény embernek mondták.

— Hát aztán?

— Egy-egy aranyat csempészett be a gyerekek kezecskéibe.

— No, ez csak azt mutatja, hogy emberséges ember, meg akarta haláláni a vacsorát.

— Hát már most mitévők legyünk?

— Visszacsenpészszük a zsebébe, mivel hogy mi is emberséges emberek vagyunk. Add ide azt a két aranyat!

Az öreg Gelencsérben volt aztán elég ravasz-ság, ráköszöntött egy pohár bort s a kocczintás után magyaros szívességgel átfogta a derekát, mintha roppantani akarna rajta, miközben becásztatta a két aranyat a zsebébe.

A vendég visszazállt poharával a ház népére, igérvén, hogy soha se felejtí el a szíves vendéglátást s felkérte, hogy ha valamelyikük valamikor Bécsbe vetődik, nagy tisztességgel tudná, ha fölkeresnék.

— Nagy város az arra — felelte a gazda, — és hát nem igen megyünk mi Bécsbe, de ha mégis úgy esnék, nehéz lehet ott megtalálni az ismerőst.

csalóközi kurtanemes, a kik insurgenseknek nevezték magukat, egyenkint szállingóztak, mindegyik egy-egy batyút hozva és karabélyt. S minthogy két vendégszobám is van, délután, miután jól ettek-ittak, elkérték a két vendégszobát s felöltöztek ott bőr ködmönökbe, szür-nadrágokba, közönséges parasztnak. Olyan csodálatos volt az egész, de végre is mi közöm hozzá?

Akli gondolatokba merült, de aztán elvette az egész rejtélyt, a hogy a teljesen megfejthetetlen problémákkal tesz az ember s miután az öreg Gelencsér szemei is egyre kisebbedtek és az órabeli kakuk kiáltásai egyre szaporodtak, elkezdte a beszédet az elutazásra irányítani.

— Igaz, — szólt az öreg a dörgést megértvén, — megígértem, fiam, kedves vendégünknek, hogy esetleg te is beviheted Bécsbe a szeke-reden.

lyet Bécsben is csak egy pár év előtt honosított meg egy Himler Péter nevű orvos, még ismeretlen volt és különben is fölösleges. A ki úr volt, az ugyanis elhozta ide a négyesét is, a ki pedig nem volt úr, az úgy se lehetett diétai követ. A szegény emberek számára ott volt a naponként induló posta és a keddi meg a csütörtöki napokon a Bécs és Pozsony közt közlekedő társaskocsi — csak hogy ezekre már előzőleg kellett helyet váltani. Ah, ezek a kedves, barátságos társaskocsik! Mindenki magával hozta az elemózsiát is. A mi azonban a jókedvet illeti, az ott termett útközben a társaskocsikon!

A ragyabunkó engedelmességet, mint egy gép s mire egy-két pohár bort újra felhajtottak, az alatt vissza is tért a röhögő piros pofájával.

— No, mit mond Kirner?

— Igen, ismerem Bécsből. Nem nősült még meg?

— Nem, de suttognak valamit, mert a kastélyát renováltatta az őszszel nagy fényvel és hallatlan pompával. Itt nem messze, Bazin mellett van.

Akli izgatottan dobolt újjaival az abroszon. — Karácsony első ünnepére szállitana munkásokat? — kételkedett Gelencsér. — Hisz ilyenkor az ott levő munkások is szétmennek. Már az igaz, kis ragyabunkó, hogy sok bolond gombát összeszedsz, ha valahova küldlek.

De a ragyabunkó nem hagyta magát. — Már pedig úgy lesz, a hogy mondom, mert a déli vendégeink közül egynehányat ott látam Feldmayeréknál, ott ültek a nagy szobában az asztal körül paraszt ködmönökben, ők indulnak reggel a szekéren.

— Ki mondta neked?



A MAI SPORT. — FOOT-BALL VERSENY.

— Azt mondja, hogy kiarendálta a kocsiját, épen Bécsbe Szepeffy István báró.

— Furcsa, — szólt Gelencsér — Feldmayeréknél persze nem voltál?

— De voltam ott is.

— Nos?

— Szakasztott azt mondta, a mit Kirner.

— Vagyis?

— Hogy a kocsiját lefoglalta egy bécsi útra Szepeffy báró.

— Ostobaság! — kiáltott fel Gelencsér uram. — Hiszen ha mindjárt báró is valaki, azért fölférne egy kocsi. Csak nem utazik három kocsin?

— Azt mondták Feldmayeréknál, hogy munkásokat szállít Bécsbe a Meidling külvárosi cukor-fabrikába.

— Munkásokat? Szepeffy báró? Hiszi a piezi. Valami csiny lesz az egész! Úgy sincs ki a bárónak mind a négy kereke.

Akli csupa fül volt, szíve hangosan dobogott. — Hogyan? A különöz báró Szepeffyrol van szó?

— Ismeri?

(Folytatása következik.)

— A Feldmayer Francziska.

— Úgy? Ő vele beszéltél? Azért csillog a szemed? Tehát a Szepeffy báró emberei?

— Hogy igenis az ő emberei.

— Az meglehet, — mondta Gelencsér elgondolkozva, — mert Szepeffy a volt csallóközi insurgensek kapitánya, hanem azt már kétlem, hogy ezek a gögös kurtanemesek azért öltözököttek volna paraszt gunyába, hogy munkát vállaljanak a meidlingi cukorgyárban. Számár vagy te, kis ragyabunkó. Itt valami nagy hadi dolog készül, olyan igaz, mint hogy Gelencsér a nevem.

— Mégis, mit gondol? — kérdé a vendég sötéten, megüvegesedett szemmel bámulva az öreg korcsmáros szőrös, redős arcába.

Tóth Mátyás szólt közbe:

— Igaz lehet, a mit Gyuri mond, mert az én kocsimat is úgy fogadta meg a báró komornyikja, hogy munkásokat szállít Bécsbe; nagy szénás szekeret kívánt, a melyre sokan férnek. Reggelre jelentkeznek a munkások.

— Karabélylya a ködmön alatt.

## A HAJDANI ÉS MAI SPORTOK.

A sport különböző fajai nagobbára nem új dolgok. A vadászatot és halászatot az ősember természetesen létfenntartás céljából űzte, de már mint sportok is szerepelnek, mióta az emberiség a mivelődés némi magaslatára jutott. A labdajáték, versenytűzés, a torna különböző nevei megvoltak minden nép őskorában.

A régi sportok egyike-másika azonban sokkal kegyetlenebb, vadabb volt. Különösen a rómaiak kedvenc sportját, a gladiátor-játékot szokták mint a vérszomjas kegyetlenség rettentő példáját emlegetni, a mely a művelt Róma egyik legnagyobb szégyenfoltja. Színhelyük tudvalevőleg a kör alakú cirikusz ülőhelyek roppant sokaságától körülvevő porondja volt, szereplői az e célra gondosan betanított, hatalmas testű gladiátorok, a kikre győzelem esetén nagy díj, roppant népszerűség, legyőztes esetén rendesen halál várt. Különböző fegyverekkel küzdtek: leggyakrabban az egyiknek fején rostélyos sisak, jobb karján és lábain vért,

balkezében pajzs volt, fegyverül széles, rövid kardot forgatott, míg ellenfele meztelenül, csak egy háromágú szigonnyal küzdött, de volt egy finom, erős vashálója is, melyet ha jobban fegyverzett ellenfele fejére bírt húzni, övé lett a biztos győzelem. Ez utóbbi gladiátor neve *retiarus* volt, feladata pedig az, hogy ügyességgel küzdjön erősebb ellenfele ellen. Ha a küzdők valamelyike legyőzve földre bukott: a másik nyakára illesztette fegyvere hegyét s körülnézett a közönség sorain, hogy mit kíván a közhangulat? Ha a nép fölfelé emelte hüvelykujját, itélete kegyelemre szólt, ha lefelé tartotta, a vesztes gladiátorra ki volt mondva a halálos ítélet. A végső itéletet a díszhelyen ülő hivatalnok, a ki a játékot rendezte, adta meg, a császárság idejében a császár. Azonban majd mindig alkalmazkodtak a tömeg kívánságához, mert különben nagy botrányt támasztottak volna.

Ma már ilyen kegyetlen, embertelen sport nincs, nem is lehet, még a spanyol bikaviadatok sem hasonlíthatók hozzá. A mostanában nagyon divatozó *foot-ball* sem mondható távolról sem ilyennek, ámbar szelidnek szintén nem lehetne tartani. A játékosok itt is fölverték magukat: fejüket bepölyázzák, orrukat szintén, lábukra kemény vértet kötnek. A mikor a harez a lap-



daért tetőpontját éri, nem igen kimélik egymást, döfik, taszigálják ellenfelüket, földhöz vágják, keresztül is gázolnak rajta. Nálunk nem játszsák oly durván, de Amerikában a sebesülések, elájulások napirenden vannak, sőt a halálos eset sem épen ritkaság. A míg azonban a római czirkusz arénájából az e czélra tartott szolgák a halottakat testükbe akasztott kampókkal huroczolták ki, a főveny végig, a mai foot-ball-terén ezt a szolgálatot sokkal gyöngédebben végzik a mentők.

## HIRES TRÉFÁK.

Minden országban vannak olyan tréfacsinálók, a kiknek legnagyobb mulatsága, ha embertársaik hiszékenységet felhasználva, azokon mulathatnak, — de igazi hazájuk talán mégis Franciaország. A francziák közt mindig voltak és vannak ilyen tréfázók szép számmal s nem egyszer találni köztük történelmi neveket is.

Ilyen volt például XIII. Lajos egyik nagy tekintélyű államtanácsosa, Bautru, a ki e mellett híres költő és akadémiai tag is volt, de azért nem álltotta meg az uralkodó család tagjait is megrévalni. Így egy ízben a királyné, Ausztriai Anna, tudatta Bautruval, hogy meg akarja ismerkedni a feleségével, Bautru kijelentette, hogy nagyon megtisztelve érzi magát, csak az baj, hogy a felesége kissé süket.

— Sebaj, — szölt a királyné, — majd hangosan fogok beszélni.

Bautru hazasietett s elmondta a jó hírt nejeinek, a ki természetesen nagyon megörült. Hozzátette azonban azt is, hogy a királynéval hangosan kell beszélni, mert nagyot hall.

A mint Bautru asszony megjelent a királyné előtt, ez elkezdett vele jó hangosan beszélni s Bautru asszony is ugyancsak megerőltette a torkát. A két hölgy így beszélgetett egymással, míg a király, a ki Bautru beavatott a tréfába, a szomszédaszobában hallgatta őket s az oldalát fogta nevetében.

Nem olyan régen, 10—15 éve történt a következő eset:

Egy előkelő külföldi véletlenül összetalálkozott egy ismert párisi tréfacsinálóval, a kit nem ismert. Beszéd közben a külföldi felemlítette, hogy szeretne megismerkedni Sarcéyyal, a híres kritikussal.

— De hisz az én vagyok, — mondta az ismeretlen.

Az idegen roppant megörült s engedélyt kért, hogy meglátogassa a kitűnő író, kinek régi tisztelője. Az ál-Sarcéy meg is hívta másnap délutánra s az igazi Sarcéy lakás-címét adta oda neki. Még külön figyelmeztette:

— Vigyázzon, ha hozzám jön. A lakásomban egy fehér szakállú, kövér öreg úr fogja fogadni, ez az én titkárom. Igen derék, jóra való ember, csak az a hóbortja, hogy szereti magát Sarcéy-nak kiadni. Ne hallgasson rá, hanem követelje, hogy ereszkék be én hozzám.

Az idegen másnap megjelent a mondott háznál s bevezették az igazi Sarcéy elé.

— Sarcéy urat keresem, — mondta.

— Én vagyok Sarcéy, — szölt a kövér öreg úr.

— Ugyan kérem . . . Tudom már . . . Bocásan be az igazi Sarcéy úrhoz.

Sarcéy nagyot nézett, próbálta a furcsa látogatóval elhíttetni, hogy csakugyan ő az, a kit keres, de hasztalan. A dolog vége az lett, hogy összeveszték és Sarcéy kidobta a furcsa látogatót. A tréfaszerző két legyet ütött egy csapásra: felültette az idegent és megboszantotta a kritikust, a ki egy szindarabját kegyetlenül lebrálta.

Híres tréfaszerző volt, a ki úgyszólván élete czéljává tette az emberek elbolondítását, egy Vivier nevű gazdag párisi úr is. Legjobban a téliken utcai ügyelgőket szerette megrévalni s nem egyszer okozott furcsa ötleteivel utcai csődületet. Egy alkalommal nagy komolyan megállt a Szajna partján, elővett egy mérőönt s roppant komoly arccal mérte a vizet.

Hamarosan köréje csődült a «mérnök»-nek az utca minden naplopója s mikor már jó sokan voltak, Vivier odaszölt nekik:

— Ki volna az urak közül olyan szives, tartani egy pillanattal a mérőönt zsinórját?

Százan is ajánlkoztak. Vivier kiválasztott közülük egyet, a ki nagy büszkén, diadalmaskodva fogta a zsinórt, a míg visszatér a «mér-

nök úr». Persze tartogathatta akár reggelig, mert Vivier végtelenen elpárolgott.

Máskor meg a legnépesebb boulevardok egyikén megállt s mérőeszközzel elkezdte mérgetni az utca szélességét. Odament a rendőr s látva a komoly képpel végzett «hivatalos» munkát, jobbról-balról feltartóztatta a kocsiakat, omnibuszokat, míg a «mérnök úr» elvégzi dolgát. Az emberek összecsozódtak, a kocsi egymás hegyén-hátán tolongtak, várva, mikor folytathatják útjukat, az utasok lármáztak, türelmetlenkedtek, egész csapat rendőr gyűlt össze s alig tudták a tolongást féken tartani. Mikor már a láрма tolongást érte, Vivier összeszedte műszereit, a rendőröknek leereszkedőleg megköszönte fáradozásukat s komoly képpel eltávozott.

Kissé erős áprilisi tréfát engedett meg magának 1846 márczius utolsó napján az «Evening Star» című londoni lap. Feltűnő helyen közölte, hogy az islingtoni mezőgazdasági múzeum kertjében április elején nagyszerű számarúállítás lesz, melyen oly nagy és sok számarat lehet látni, mint soha másutt. A kertet másnap nagy tömege kereste s a kíváncsiaknak és csak későn vették észre, hogy az ujság őket magukat nevezte számaraknak.

A londoni Royal Society-t, a legtekintélyesebb angol tudós társulatot hatalmasan megrévalta egy Hill nevű orvos, boszúból azért, hogy nem választották meg a társaság tagjává. Egy vidéki orvos neve alatt levelet írt a titkárnak s elmondta benne, hogy egy törött lábú matróznak a lába két eltört részét összeillesztette, aztán bekente kátránnyal s az eredmény kitűnő volt: a matróz most már ép úgy jár a lábán, mint azelőtt. A tudós testület komoly tanácskozást tartott a meglepő gyógyomról, annál is inkább, mert ép akkoriban egy híres orvos könyvet írt a kátrány gyógyító hatásáról. Nagy vita keletkezett a tudósok közt, a folyóiratokban egymásra jelentek meg a cikkek az új gyógymód mellett és ellene, míg meg az állítólagos vidéki orvostól egy másik levelet kaptak, a melyben ezt írta: «Bocsánatot kérek, uraim, de első levementem elfelejtettem megírni, hogy a matrózom lába fából volt.»

## VAKOK KÖNYVTÁRA.

Amerika több nagy városában a nyilvános könyvtárak rendszeresen tartanak vakok számára készített könyveket, melyeket a szerencsétlenek, kik nem olvashatják a rendes nyomást, — kölcsön kapnak, vagy az olvasó-terekben használhatják. E tekintetben legjobban a washingtoni kongresszusi könyvtár van felszerelve, a mely újabbban egész külön osztályt szervezett a vakok számára s olvasó-termet is rendezett be nekik.

Ez az emberbaráti és művelődési szempontból egyaránt hasznos berendezkedés egészen új keletű s úgyszólván teljesen a véletlennek köszönheti létét. Néhány évvel ezelőtt ugyanis a könyvtár igazgatóját egy vak nőkből álló küldöttség kereste fel, a kik arra kérték, hogy adjon nekik módot az olvasásra, mert a rendes olvasó-terekben nem használhatják a könyveket, a többi látogatók kiméletlen kíváncsisága miatt.

Az igazgató azonnal belátta e gondolat helyességét s elrendelte, hogy ezentúl a vakok számára készült könyveket, melyek eddig tartalmuk szerint voltak a többi közé beosztva, külön csoportban kezeljék s a könyvtárépület egyik termét berendezte vakok olvasó-terméül. Ez kezdetben csak az igazgató önhatalmú intézkedése volt, de azóta törvényesen is jóváhagyták s nemcsak a egész külön vakok osztályát fognak felállítani a könyvtárban.

Az olvasó-terem nagyon csinosan van berendezve. Boltoszat mennyezete kellemes kék, a falai halvány rózsaszínűek s a nagy ablakokon oly vidáman süt be a nap, mintha az ott levő olvasók láthatnák. Az asztalok előtt csinos faragványokkal ékesített gesztenyfa-székek állanak, — ezek is mulatságot szereznek a vakoknak, a kiknek örömiük telik benne, ha a faragványokat tapogathatják.

Mikor az olvasó-termet berendezték, mindössze csak hatvan vakok számára készült könyve volt a könyvtárban, azóta magánosok adományából s az igazgatóság vételén úján felszapo-

rodott ötszázra. Nem ötszáz műre, hanem ötszáz kötetre, mert a domború nyomású, vastag papírosú könyvek jó testesek: Robinzon Crusoe története például három hatalmas kötetet foglal el. Ezeken kívül van még hetvenöt kötetből álló zenemű-gyűjtemény is, szintén külön a vakok számára való nyomással. Az olvasó-terem falain domború nyomású térképek és geometriai alakzatok függenek. Az asztalokon írókészülékek s vakok használatára kitalált írógépek állanak rendelkezésre, a terem sarkában pedig zongora áll, melyet egy washingtoni hangszerkereskedő ajándékozott. Az olvasó-terem tehát valószínű klub-helyiség módjára van berendezve.

Eleinte a könyvtárt csak a helyszínen lehetett használni, a mi nagyon korlátozta üdvös szolgálatait, mert épen a legtehetőlenebb vakok s azok, a kik nappal valamiféle kenyérgazdaságot üznek, nem olvashatták a könyveket. Egy az ügy iránt érdeklődő hölgy nemrég egy művet két példányban ajándékozott a könyvtárnak azzal a kikötéssel, hogy az egyik példányt mindig «házon kívül» adják ki, hogy azok a vakok is olvashassák, a kik nem mehetnek a nyilvános olvasó-terembe. E hölgy kapossága felkeltette az igazgatóság figyelmét s csakhamar berendezkedtek arra is, hogy összes könyveiket kiadják kölcsön a házból. Most már a könyvtár maga viteli el a könyveket a vakok lakására s el is hozatja onnan; e czélra legújabbban autómobil-t szerzett.

A könyvtárt az állam tartja fenn, a mely különben is gondoskodik a vakok számára való olvasmányokról, a mennyiben egy könyvkiadó vállalatnak nem kevesebb mint 250,000 dollár bocsát évenként rendelkezésre ilyen könyvek készítése czéljából. Ezzel nagy mértékben meg van könnyítve Amerikában a vakok olvasmányainak ügye, melynek eddig legfőbb akadálya a könyvek előállításának igen nagy költsége volt.

A washingtoni vakok könyvtára azonban nemcsak azáltal gondoskodik a szerencsétlenek szellemi szükségleteinek ellátásáról, hogy könyveket ad a kezükbe, hanem felolvasásokat is tartat nekik. Írók, tudósok olvassák fel itt újabb műveiket, jelesen színdarabok költeményeket, drámai részületeket szavalnak stb. Ez az ügy ma már annyira fejlődött, hogy alig van nevesebb író, a ki legalább egy felolvasásra ne vállalkoznék egy esztendőben. E téren nagy szerep jut a társadalmi tevékenységnek, különösen a hölgyeknek. Vállalkozó hölgyek régebb, vagy újabb írók műveit olvassák fel, olyanokat, melyek nincsenek meg a vakok számára készült nyomtatásban. Az ilyen felolvasásokat rendszeresen zeneelőadások követik, melyekben maguk a vakok is részt vesznek, mert tudvalevőleg sok köztük a jó muzikus. Mivel a klasszikus művek legnagyobb része megvan a vakok számára, domború betűkkel nyomtatva is, a felolvasásokon többnyire újabb vagy épen legújabb írók művei szerepelnek, melyeket talán még a könyvtár buzgóbb olvasói sem ismernek.

Érdekesek azok a tapasztalatok, melyeket arra nézve tettek, hogy milyen olvasmányok tetszenek a világtalanoknak legjobban. Mivel olvasmányaik a dolog természeténél fogva a legnagyobb gondtal vannak megválogatva, izlésük meglehetősen kényes. Ha valami tetszik nekik, elfogulatlanul, szinte gyermeket módon nyilvánítják örömiüket. Ha ellenben nincs a felolvasott műrűnyükre, azt se titkolják, bár illetlen ségre sohase vetemednek. Legjobban a szép, színes leírásokat szeretik, a melyeknél a halottakat vagy olvasottakat képeztükkel pótolva, — látnak, lelki szemekkel. Nevezetes, hogy sok köztük a spirítizma s ez befolyással van arra is, hogy egyes irodalmi művek tetszenek-e nekik vagy sem. Egy alkalommal például egy hölgy egy nagyhatású és közkedveltségű történeti regényből olvasott fel nekik részleteket s ők a felolvasást hidegen, sőt megbotránkozva hallgatták. Mint utóbb kiderült, ennek az volt az oka, hogy a regényben egy olyan történeti nőalaknak van meglehetősen csunya intrikus szerepe, a kit ők a spirítizma szemleidezésekről mint nemes, jószívű nőt ismernek s boszantotta őket az, hogy kedves hölgyüket a regény «ragalmazza».

A művészi élvezet sem marad el a vakok könyvtárából. A zenei előadásokon kívül leg-

újabbban elviszik a vakokat a szobor-gyűjteményekbe s egyes szobrázások műtermeibe. A szobrokat finom újjákkal végigtapogatják s ez csaknem olyan művészi élvezetet szerez nekik, mintha látnák. E mellett a könyvtár tisztviselői figyelemmel vannak minden olyan új találmányra, a melyet a vakok javára értékesíthetnek, sőt olyanokat, a kik eddig nem tudtak, meg is tanítanak olvasni és írni. Sakkozni is lehet a könyvtárban, külön e czélra készült sakkáblakon és figurákkal.

Rövid fennállása óta a vakok könyvtára szépen fellendült már s több helyen kezdik követni a washingtoni példát, a melynek ily módon nem csekély fontossága van a vakok szellemi képzésében s szerencsétlen állapotok enyhítésében.

## EGY ÚJ CZIRKUSZI MUTATVÁNY.

Európa nagyvárosainak czirkuszaiban egy új, bámulatra méltó mutatvány kelti fel a közönség érdeklődését. Amerikából jött, mint annyi más csodás és hihetetlen dolog. Angol neve «looping the loop» (szó szerinti fordításban: hurkolva a hurkot), alapja pedig a nehézkedési és a központfutó vagy centrifugális erőről szóló ismert fizikai törvények. Feltalálója egy Vanderwoort nevű amerikai, a ki a nyilvánosság előtt Diavolo néven szerepelt s aki eredetileg a kerékpározást írta mesterség gyanánt. Találmányához az eszmét egy New-Yorkban már régebbi idő óta létező szerkezet adta: a nálunk is ismeretes «szibériai vasút» egy bonyodalmasabb formája, melyen a vasúti kocsi egy kör belsejében futnak körben.

Ismeretes dolog, hogy a centrifugális erőnél fogva a körben forgatott testek a kör középpontjától távolodni igyekeznek, s az előttük levő akadályhoz mintegy tapadva, — nem esnek le a kör középpontja felé. Így marad meg pl. a czirkuszi lovas is a körben futó ló belsei oldalára támaszkodva.

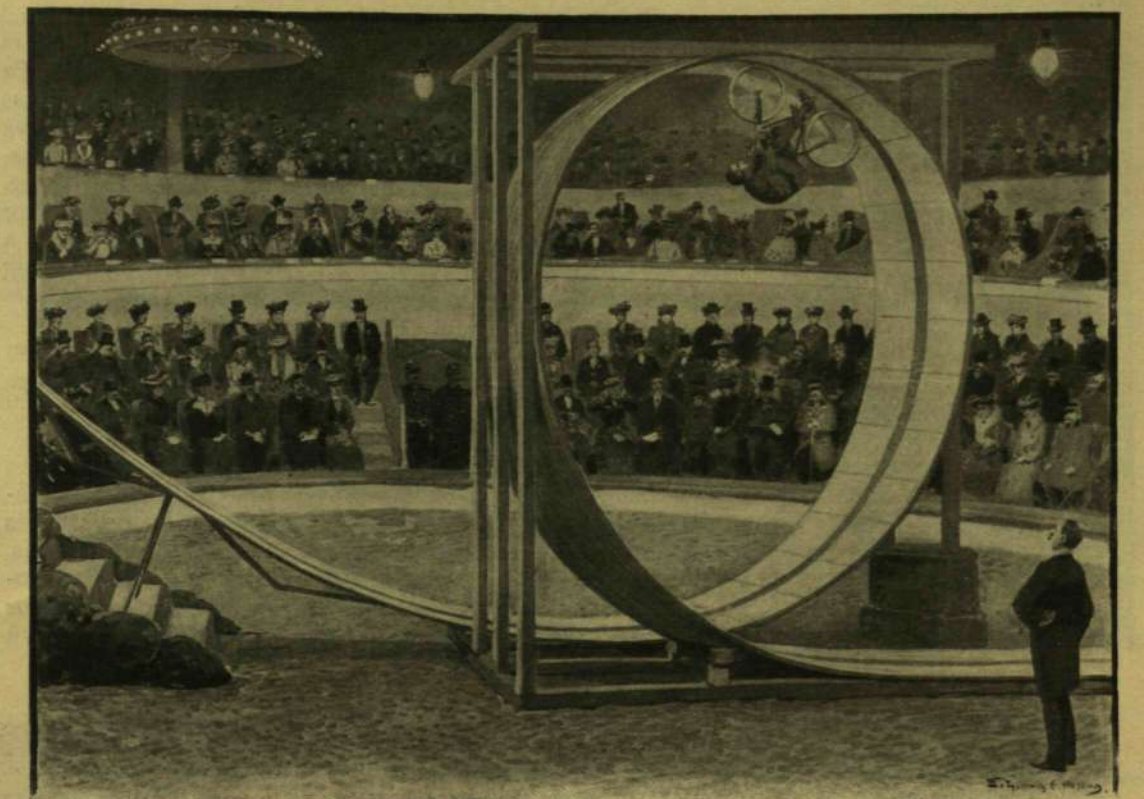
Vandervoort mutatványainak a mennyezetről keskeny, deszkapálya vezet a porondra, itt körívben nyolcz méter magasságra emelkedik, aztán ismét lefelé fordul és a fölfelé vezető görbületre támaszkodva visszajön a porondra s lejtős emelkedéssel kivezet belőle. Mr. Diavolo, a feltaláló, a ki maga mutatja be találmányát, a czirkusz mennyezetről közönséges kerékpáron, iszonyú gyors, a lejtőn mindinkább gyorsuló sebességgel leszalad, be a «hurok»-ba, ennek belsei körületén végig s aztán a körből ki. Mindez oly roppant sebességgel történik, hogy a néző szemé alig bírja figyelemmel kísérni, mikor a kerékpáros minden támasz nélkül, fejfelé lefelé száguldi végig a kör belsei felületének felső részén. Néhány másodperc múlva már kinn van a pálya végén, a hol egy erős rúgókál működő háló fogja fel.

Működésnek látszik ez a fizika törvényeivel ismeretlen nézők előtt, a kik nem értik, mikép lehet, hogy a kerékpáros a belsei körületét egy részén fejfelé lefelé, lógra fut végig s még se esik le. Az említett törvényről fogva azonban, hogy t. i. a körben forgó test minden részecskéjét a centrifugális erő eltávolítani igyekszik a forgási tengelytől, ez érthetővé válik. A test egy-egy ilyen részecskéje a tehetetlenség törvényénél fogva csakis oly erő hatása alatt maradhat meg a körpályán, melynek pontos matematikai képletek alapján kell kiszámítva lennie; a kör átmérője, a kerékpáros sulya és a futásának sebessége kellő arányban kell hogy legyen. E tényezőket a leleményes amerikai a legnagyobb pontossággal számította ki. A feltételek megtartása mellett lezuhanás veszélye egyáltalán nem fenyegeti. Még nagyobb biztonság okáért, minden eshetőségre számítva, az élelmes amerikai gummi-ruhát visel s ezt mutatványa előtt légsűrítővel jól felfújja, úgy, hogy ha leessék sem történik komoly baja.

Akár érte azonban a mutatványt valaki, akár nem, kétségkívül nagyon eredeti és izgató látványosságot nyújt.

## A KATONAI KÉMKEDÉS.

Minden állam katonai hatalma saját haderejének értékétől, harcoképességétől függ ugyan, de azért mégis nagyon hasznos és szükséges dolog ismerni az esetleges ellenség katonai állapo-



EGY ÚJ CZIRKUSZI MUTATVÁNY.

taít. Az ezekre vonatkozó adatok megszerzése fontos politikai és katonai szükség s ezért minden állam kénytelen-kelletlen mégis a kémkedéshez folyamodik.

Egy részét az idegen hatalmak haderejére vonatkozó adatoknak meg lehet tudni az egyes hadseregek szabályzataiból, statisztikai kiadványaiból, a hadgyakorlatok eredményeiből. Minden állam hadseregének vezérkarában külön osztályok vannak szervezve az ilyen adatok tanulmányozására, feldolgozására és értékesítésére s több államban szokás, hogy évenként tiszteteket utaztatnak a külföldi országokban, az ottani katonai állapotok megfigyelésére. Néhány év előtt még állandóan egész csapat francia tiszt tartózkodott Németországban «a német nyelv megtanulása czéljából». Az ilyen utazásokat nem szokták s nem is lehet kémkedésnek tekinteni s ha az ilyen külföldieket rajta érik is a megfigyelésen, nem esik bántódásuk, legfeljebb elkobozzák az irataikat, jegyzeteiket s az ország határára szállítják őket. Az 1866-iki porosz-osztrák háború közvetlen előestéjén Ausztriában rajta érték egy magasabb rangú porosz tisztet az ilyen vizsgálódáson, de nem bántották, csak kiutasították az országból.

A katonai információ-szerzés segédeszközei manapság nagyon megszorodtak; nemcsak hogy gondosan szervezett irodák tanulmányozzák és figyelik állandóan az idegen hadseregeket, nemcsak hogy a hadgyakorlatokban idegen tisztet is szoktak részt venni, hanem a régi állapothoz képest tetemesen növekedett a katonai és tengerészeti attachék száma, az egyes nagykövetségeknél, ott van aztán a táviró, chiffrózott távirataival, a mely például kitűnő szolgálatot tett a boerok európai küldöttségének, a melynek az egész világ bámulására mindig pontos értesülései voltak a harcztérről, pedig a tengeralatti táviró angol kézben volt, a partokon mindenütt angol hadihajók czirkáltak s a szárazföld is körül volt zárva. Hasznát veszik a katonák a napi sajtónak is, a mely gazdag forrása a katonai híreknek. Így például azt mondják, hogy az 1866-iki háborúban a porosz hadvezetőség igen fontos híreket tudott meg a londoni «Times»-ből az osztrák hadseregére vonatkozólag, a mely hírek a főparancsnokság elhatározásaira sokszor döntő fontosságúak voltak. Az 1870/71-iki porosz-francia háborúban is sok hasznát vették a németek az angol lapok tudósításainak a francziák rendszabályairól, terveiről. Megkönnyíti a katonai információ-szerzést az a sok külföldön kenyéret kereső kívándorló is, a kik ha kémkedésre nem is, legalább nehezebben hozzáférhető adatok gyűjtésére gyakran igen jól használhatók.

Ezért utasították ki 1870-ben minden németet Párisból. Mindez eszközök és módok azonban teljesen pontos és részletes adatok beszerzésére nem elegendők, sok tekintetben kiegészítésre szorulnak, különösen, ha bizonyos meghatározott, szakértelmet megkívánó adatokra van szükség, a melyeket csak erre alkalmas, állandó ügynökök útján lehet megszerezni. Különösen áll az az erődítési és mozgósítási tervek, a stratégiai felvonulásra vonatkozó intézkedésekre, a nagy erődök, várak berendezésére, valamint a fegyverzetben s a felszerelésben történt főbb újításokra. Néha az efféle újítások titkát a hadseregek nagyon jól meg tudják őrizni. Így, amikor a német hadseregbe behozták a Mausefeldé ismétlődő fegyvereket, ezekből egy példányt csak akkor sikerült egy tisztű áruházba öltözött külföldi ügynöknek elcsenni, mikor már az egész hadsereg fel volt velük szerelve.

Az ilyen ügynököket a nagykövetségeknél alkalmazott attachék tartják. Az ő kötelességük a cseljaira alkalmas embereket felkutatni, a kik révén az utazásaikon, hadgyakorlatokon látottakat, a hivatalos kiadványokban, hírlapokban olvasottakat kiegészíthetik. Az ilyen eszközök alkalmazásában az az elv érvényesül, hogy a csel szentesíti az eszközöket. Az ügynök azonban, ha saját hazájáról katonai információkat ad a külföldieknek, a hazatérés büntetésébe esik s ha rajta veszt, súlyos büntetést kap.

A kémeket, ha háborúban elfogták, régebben agyonlőtték. A kémkedés azonban szükséges rossz s ha ma kisebb is a fontossága, mint egykor, még mindig nélkülözhetetlen. Ha egy katonai attachéről nyilvánosságra kerül, hogy kémeket tartott, nem érheti nagyobb büntetés, mint hogy a kormánya hazahívja. Annál rosszabbul jár a kém, a ki pénzért vagy más előnyért elárulja hazáját. Még mindig gyakori eset, hogy nőket, gyakran előkelő állású hölgyeket használnak kémekül. Az oroszok és francziák újabbban azzal védekeznek a kémek ellen, hogy hamis mozgósítási terveket készíttetnek s ezeket juttatják a kezükbe.

Még a napoleoni időkben a katonai térképezés nagyon fejletlen volt s így nagy szükség volt a hadseregeknek kellő számú ügyes kémekre, már csak azért is, hogy ellenséges területen vezetőik legyen. Ma már a topográfia terén nincs titok, minden vidék kitűnő katonai térképeken van feldolgozva s e térképeket bárki megveheti. Régebben a hadvezéreknek kémekre volt szüksége, hogy az ellenséges terület segélyforrásait s az ellenséges haderő számát megismerje. Ez utóbbira ma a katonai költségvetések és statisztikai évkönyvek bőséges felvilágosítást nyújtanak.

Háború esetén azonban még most is erősen működik a kémkedés, mert nagyfontosságú dolog meggyőződni az ellenség erejéről, elhelyezkedéséről, terveiről. Ezért nemcsak azon a vidéken kell, hogy legyenek a vezérek kémek,



a hol a hadműveletek folynak, hanem az egész világon. Ligne hercege egyszer azt mondta: ha egy vezérkari tisztet meg lehet vásárolni egy millióért, még mindig olcsóbb vásároltuk meg. Ma azonban már, mikor a tisztikarok erkölcsi színvonala jóval magasabb, mint egykor, csak kivételesen sikerül egy-egy tisztet megvesztegetni.

Napoleon kémrendszere kitűnően volt szervezve. Volt neki egy híres kém, Schulmeister Károly, a kiről egész irodalom van. Ebben az emberben ritka emberismerete mellett kitűnő katonai ösztön, semmitől vissza nem riadó vakmerőség volt s a mellett kitűnően el tudta arázni, alakját változtatni. Egyszer állítólag kihallgatáson volt Napoleonnál s onnan kijőve néhány percz alatt úgy elváltoztatta magát, hogy a császár nem ismert rá. Rendszerint mint dohány- és pálinkaárús járt át az ellenséges táborokba s az 1805-iki hadjáratban osztrák egyenruhában járt Mack és Kutusov hadseregei között. Napoleon fejedelmileg jutalmazta, de érdemrendet nem adott neki soha. Egyszer állítólag ezt mondta neki:

megszökött. Az 1809-iki háború után elhagyta Napoleon szolgálatát. 1815-ben a párisi német rendőrbiztos elfogatta s Weselbe vitette; jókora váltásdíjért azonban szabadon bocsátották. Ez ütötte vagyonán az első rést, aztán pazarlása miatt milliói hamarosan elfogytak, úgy hogy öreg korát szűkös viszonyok közt töltötte Strassburgban, mint dohányárús. 1853-ban halt meg. Olyanfele kémkedés, a melyet Schulmeister vitt véghez, ma már nem lehetséges. Maga a kémrendszer azonban még jó darabig meg fog maradni a háborúk előkészítésében és intézésében, mint szükséges rossz.

## KURUCZ-VILÁG.

Pataky László festménye.

Az utóbbi években mind élénkebb lesz nálunk a kurucz-világ s a benne rejülő hősi és hazafias mozzanatok iránt való érdeklődés. Íróink a lírában, a színpadon, az elbeszélő irodalomban is ismételtelen fordultak a kurucz-kor dicső alakjaihoz és eseményeihez s az e tárgyú

lesz rá, majd megelevenednek és közibe vágnak a labancznak. Az őszies, ködös tájképe szépen illeszkedik bele a kurucz csapat komor, viharozott alakjai.

Pataky László képe e jeles művészünk képességeinek újabb sikerét jelenti. Érdekességét fokozza korhűsége is, a mennyiben a kurucz vitézek ruháját és fegyverzetét a művész egykorú minták felhasználásával festette.

## EGYVELEG.

\* Egy léghajós tapasztalatai. Bacon léghajós érdekes dolgot beszél el légi utazásairól. Nagy magasságban — úgy mond — teljes csönd uralkodik, a mi szerfölött meglepő, sőt ijesztő eleinte. Hanem, a mint ismét közeledünk a földhöz, egymástól halljuk megint a hangokat, még pedig legelőször a gépek, vasúti lokomotívok fűtőt, aztán a kakasok kukorékolását, majd a kutyaugatást, végül pedig az emberi beszédet, kivált pedig a gyermekek éles hangját. Egyszer — folytatja Bacon — egy erős lögyapot töltényt sűtöttünk el villamszikkával. A töltény 48 méter hosszú zsinagon csüngött alá léghajónk kosaráról, s mi izgatottan vártuk a bekö-



KURUCZ-VILÁG. — PATAKY LÁSZLÓ FESTMÉNYE.

— Charles, te fölérz egy hadsereggel. Mit adjak neked? Nem tagadok meg semmit tőled.

— A becsületrend keresztiét, felség. — felelt a kém.

— Pénzt kapsz, a mennyit kívánsz. — felelt a császár — de a keresztet soha! Azt fentartom a vitézeimnek.

Schulmeister, a ki eredetileg pálinka-, majd dohánykereskedő volt Strassburgban s ifjabb éveiben csempészség miatt a börtönben is ült, több millióra menő vagyont szerzett kémkedésével. Az 1809-iki háború idején kevés híja, hogy bajba nem került. Egy francia miniszter megbizta, hogy juttasson egy levelet az osztrák hadsereg egyik fő emberéhez. Útlevelekkel jól ellátva ékszerkereskedőnek öltözött s így ment az osztrák táborba, a hol azonban felismerték és elfogták. A motozásnál megtalálták egy ketős fenekű arany-dobozban a levelet. Elitelték s átadták kivégzés végett egy szakasz katonának; a halálos ítéletet estéről reggelre halasztották. Schulmeister felismert őrei között egy francia szökevényt, beszába elegyedett vele, igérettel felbiztatta, bört hozott, ivott az örökkel, leitatta ezeket s ópiumot csempészett a borukba. Mikor elaludtak, felvette az egyiknek egyenruháját s a francia katonával együtt

irodalmi művek némelyikének nagy sikere mutatja, hogy a közönség is szívesen látja, ha figyelmét történetünk e dicsőségekben, gyászban oly gazdag korszaka felé irányítják. Az írókon kívül a festők is észrevették, hogy a kurucz-világ mily értékes anyagul kínálkozik nekik. Műkiállításainkon többször találkoztunk már kurucz-tárgyú képekkel, melyeket a közönség is szívesen szemlélt.

A kurucz-világból vette legújabb képe tárgyát Pataky László is. Képét, mely a Műcsarnok április 1-én megnyíló kiállításán fog a nyilvánosság elé kerülni, mai számunkban közöljük. Egy kisebb kurucz csapatot ábrázol, a kurucz tábor előcsapatát, a mely bozotos síkon állva figyel. Néhányan közülük előre vágattak kémszemlére, csak árnyképük látszik a messzeségben, a kép jobb oldalának háttérében. A várakozó csapat vezetője fehér lovon ül, kezében láncoz buzogány s kemény tekintettel figyel a távolba. Mögötte kivont karddal egy befönt ősz hajú vén kurucz, e mellett bekötött fejű szakár ifjú. Hátrább még három marczona, elszánt képű vitéz ül lován, kivont karddal, míg a negyedik a nyergét igazgatja. Mozdulatlanul várnak valamennyien, de a mozdulatlanságukban megkapó erő nyilvánul; s a mint szükség

vetkező szörnyű durranást; és ime, mindössze gyenge esattanást hallottunk, mint mikor egy kis pisztolyt elsütnek. Hanem pár pillanat múlva annál nagyobb lett meglepetésünk, midőn a robbanás visszhangja a földről vagy az alattunk gomolygó fellegekről visszaérkezett; olyan volt az, mint a leg-hatalmasabb mennydörgés.

\* Az első étlapot állítólag Henrik braunschweigi hercege használta, kit igen bántott az, hogy egyszer akkor hozták valamelyik kedvenc ételét az asztalra, midőn már ő jóllakott. Ettől fogva megparancsolta konyhamesterének, hogy az ételeket sorba felírja, mindig oda tegye a tányérja mellé, nehogy az említett szörnyű dolog még egyszer megtörténhessen vele. A hercege emez eljárása azonban vendégeinek tetszését is megnyerte, egyre többen követtek otthon a szokást, míg végre az étlap mindenfelé általánosan elterjedt.

\* A világ legjobban fizetett postahivatalnokai bizonyára az alaskai postamester, ki a Cagle és Valdery közti forgalmat közvetíti s ezért 70 ezer korona évi fizetést kap. A két hely közti távolság 662 kilométer, mely útát a postamester havonként kétszer teszi meg. Az utazás többnyire kutyák által húzott szánban történik s mindenkor életveszélyes jár.

\* A párisi egyetemet 9300 tanuló látogatja; az oxfordi egyetemnek azonban csak 1800 hallgatója van.

## «A SZABADSÁG ÜNNEPÉRE.»

Kozma Andor színi költeményének előadása Pozsonyban.

Az országban mindenfelé rendezett márczius 15-iki ünnepélyek közt az idén kivált az az előadás, melyet a pozsonyi színházban rendezett az ottani «polgári magyar kör». Ez az egyesület, mely céljául a pozsonyi társadalmi élet magyar irányban való fejlesztését s a magyar ipar pártolását tűzte ki, igen szép hivatást tölt be Pozsony városában immár tíz év óta, mint a magyarosodás előmozdítója s a magyar ajkú és érzelmi polgárság társas érintkezésének, mivelődésének egyik tényezője.

A márczius 15-iki ünnepélyt a városi színházban tartották, a hol most különben német színtársulat játszik. A változatos műsornak ének- és zeneelőadások, szavatelok és az 1848 márczius 15-ikén történt pesti eseményeket megelevenítő előképek mellett főpontja Kozma Andor «A szabadság ünnepére» című színi költeményének előadása volt, melyben a kör tagjaiból álló műkedvelők szerepeltek.

A színi költeményt a budapesti Vígszínház többször előadta a szabadságharc ötvenedik évfordulójának ünnepi évében s a Franklin-Társulat «Olesó könyvtár»-ában nyomtatva is megjelent. A kép, melyet a pozsonyi előadásról közlünk, a szereplőket az első felvonás negyedik jelenetében ábrázolja. E jelenetben a pesti márczius tizenötödikének öröndetes friss hírért hozza meg egy forradalmár jurátus ifjú a szülőfalujába. A falu népe áhitattal hallgatja a *tizenkét pontot* és a *Talpra magyart*. Az előadás, melyet igen nagyszámú közönség lelkesedve hallgatott végig, kiválóan sikerült s Pozsonyban nagy hatást keltett.

## LEGOUVÉ ERNŐ.

1807—1903.

Meghalt márczius 15-ikén.

Pedig még alig egy hónapja, mikor kilenczvenhetedik születése napját ünnepelte, tele volt életkedvvel és épenséggel nem várta a kaszást. . . Névjegyére, — melyen gratulációimat köszönte meg, — a «P. R.» mellé, kedves öreg betűivel oda jegyezte meg: «au revoir».

A vizontlátásra! Vajjon hol és mikor . . . Alig egy hónapja mondta: «Elértem kilenczvenhetedik esztendőmet és nekem most is tavasz van és örvelezek. De a tavasszal eljőhetett volna a halál is, azon se csodálkoznám. Meg nem is félnék tőle. Csak attól az úttól félek, melyet végig kell járnom, az úttól az élet városából a halál városába . . .»

Hiába félt. Nem volt az az út nehéz gyötördéssel teli. Elaludt. És az álom szárnyán lebent el a lelke. Még mosolygó volt az arca is, mikor leánya, Desvalliers asszony ébresztette, de a szíve már kihűlt, nem dobogott . . .

Ernest Wilfred Gabriel Baptiste Legouvé — néha tréfásan így, egész nevével jegyezte alá a leveleit — majd félszáz esztendőre, hogy tagja lett a francia Akadémiának. 1856-ban választották be a halhatatlanok közé. Pedig már akkor is 53 éves volt (1807-ben született). Regényekkel kezdte pályáját, melyekkel nagyobb sikert nem aratott; annál több tetszést keltettek a nők mivelődéstörténetéről és etikájáról szóló művei («A nők erkölcsi története», «A nő Franciaországban a XIX. században» stb.) s még inkább vigjátékai és drámái, melyek legnagyobb részét Scire-bele együtt írta s melyek közül többet nálunk is előadtak: a «Nők harca», «Tündérújjak», «Tücsök a hangyáknál» eziműeket s leg híresebb darabját, a «Lecouvreur Adrienne»-t.

Négy esztendeje, hogy megismertem, kint járt Neuillyben Benjamin Constant, a híres festőművész műtermében. Ott találkoztunk. Nagyon kis termetű, ráncos képű emberke volt. Szeretett vitatkozni. A modern művészet-ről beszéltek. Persze, ő már nem a mi szemünkkel látott. Semmiben se adott nekünk igazat. Kibájt. Kis selyem sapkáját idegesen kibájtá, hol a bal, hol a jobb halántékára. Kedves, okos szürke szeme villogott nagy kerek pápaszeme mögött.

Együtt mentünk haza, jó darabig ygalog, hogy többet diskurálhassunk. Ha nem ösztöké-



«A SZABADSÁG ÜNNEPÉRE.» — Kozma Andor színi költeményének pozsonyi előadásából.

lem, hogy ülünk fel valami lovas alkalmazotásra, bizony begyalogolt volna Párisba.

Azután kikerült beszélt! Nagy emberekről, a kiket apánk is csak hirükből, dicsőségükből ismertek már. Azok voltak az ő barátai. Sardout csak így emlegette: «Victorien, az őcsikém.»

Elértünk a lakása elé. A rue St. Marc 14 számú házában lakott már ösödök óta. Egy régi, piszkos, típikus párisi házból, ott is a harmadik emeleten. Csontos ébenfa botja vigan kopogott a lépcsőn, gyerekes könnyedséggel ugrált előttem, mikor fölvezetett.

Az írószobája kényelmes és izléstelen volt, mesésen rendetlen, mint az aglegényeknél rendszeren. Inasa, az öreg Potière, a diványon feküdt s olvasott.

Három összetolt nagy asztal volt a munkája színtere. Telisteli papírossal, könyvekkel, lapokkal. Némelyiket már hetek óta lepte a por. Különösen sok apró füzet tünt fel nekem, az újabb drámák olesó kiadásai. Akkor nem kérdeztem, hogy olvassa-e azokat, érdeklik-e őt, — csak később sűlt ki, hogy nemcsak olvasta mind, hanem csupa szórakozásból olyan véget csináltatott mindnek, a milyen az ő kedvére való volt.

A falakat elborította a sok dedikált arczkép, régi divatú aczélmetszetek, modern fotográfiák vegyesen. A fő helyen Mars kisasszony nagy képe lógott Lecouvreur Adrienne kostümjében. Mellette Rachel mint Phaedra, Ristori mint Stuart Mária, majd Somson, Talma, Musset, George Sand, Scire, Sue, Berlioz, Requier, Maillard, Ponsard. Az éjjeli szekrényen egy bájos ifjú lány képe mosolygott; utolsó pártfogoltja Mademoiselle Henriot fiatal színész, a ki ott pusztult el a Théâtre Français lángtengerében.

Az egyik sarokban egy karsú lábú régesrégi spinett. Felyitottam. Újjan végig futott a sárga, agyon koptatott billentyűkön. A hangra megfordult:

— Kedves, régi barátom az a hangszer. Játsoztak rajt Berlioz, Liszt, Saint-Saëns, Verdi. Korának legdivatosabb írója volt. Darabjai hallatlan sikereket értek el Molière házában. A nagy Rachel, Cannesból halála előtt pár nappal így írt neki:

«Senki sem tud jobban női alakot teremteni, mint ön; igérje meg, hogy betegségem utáni fellépésemre szerepet ír nekem.»

De mint felolvastam is nagyhirű volt. Ez is hozzájárult a nagy sikereihez. Peldául a «Lecouvreur Adrienne»-t a Theatre Français visszavonta, Rachel kisasszony nem akarta játszani. Nem tetszett neki a szerep. Scire kétségbe volt esve. Legouvé türelmesen várt, pedig már három színigazgató kérte a darabot. Ennek a Français-ben kell mennie! Keresztül vitte, hogy ő olvashassa fel a darabot; ha nem tetszik Rachelnek, ő belenyugszik a darab visszavontatásába, de reméli az ellenkezőt és az Rachel diadala lesz. Meghallgatták. Eljött a maga primadonna is, a ki máskülönben már elhatározta, hogy semmi szín alatt se játszsza el.

Legouvé elkezdett olvasni. Az első felvonást ravaszul tapsolta a színész, hisz abban amúgy sincs dolga. A második felvonást viharos tetszés követte.

— Oh, mondtam, hogy ez a rész a legszébb! — védekezett bosszúsán Rachel.

A harmadik felvonás őt is elragadta. Az ötödik után felrohant a primadonna, ölelte, csókolt a szerzőt s egyre azt kiáltotta: Mért nem lett ön színész!

A felolvasó megmentette az író. Van neki egy könyve, az «Olvadás művészetéről» — megjelent magyarul is. Azt a könyvet tanítani kellene a színész-iskolákban, meg máshol mindenütt. Azután van egy másik könyve: «Emlékei», azokat meg — ajánlom — olvassa el mindenki.

Egyszer egész napon át vendége voltam. Akkor írt az albumomba. Ott volt Halévy is, a ki utána jegyzett pár sort.

Alkonyatkor együtt mentünk el. Vivó-órát el nem mulasztotta soha. Még a legeslegutolsó napokban se.

De a halált nem tudta parirozni . . .

Sydney Carton.

## A KOSSUTH-SERLEG.

A függetlenségi és 48-as párt Kossuth Lajos emlékére serleget készített, a melylyel minden esztendőben, a nagy hazafi halála napján rendezendő emléklakomán a párt egy-egy tagja fog felköszöntőt mondani. A serleg most készült el s a márczius 20-ikán megtartott lakomán Kossuth Ferencz, a függetlenségi párt elnöke avatta fel kegyeletes beszéddel.

A serleget Csányi Károly műépítész tervezte gót stílusban, sodronyománcz díszszel és Hibán Samu, az iparművészeti iskola ötvöstanára vitte ki. Segítségére voltak ebben Herpka Károly és Loránffy Antal iparművészeti iskolai tanárok, az előbbi a véső és domborító munkákat készítette, az utóbbi pedig a serleg fedelén álló Kossuth-szobrot mintázta.

A negyvenkét centiméter magas serleg ezüstből készült és be van aranyozva. Hat karélyu, sokszínű zománczal s arany foglalatú rubin és smaragdokkal díszített talpon áll. Minden második karélyban egy-egy czimer van: Magyarország, az Árpádok s a Kossuth-család teljes czimere. A karélyokból nő ki a hatszögös szár, melyen gerezdes nódus domborodik és e fölött van a gazdag díszítésű kupa. A szár és a nódus szintén sodronyománczszal, gáttal s igazgyöngyökkel van díszítve, a szár alsó részén pedig filigrán dísz ékeskedik. A kupa szája körül domborított szőlőkoszorú húzódik, alatta gót betűkkel ez a felírás olvasható: *Kossuth Lajos, Magyarország kormányzója emlékére*. A kupa kosara gazdagon van díszítve zománczal és ékkövekkel, a felső szélén domborított levélkoszorú van. A díszek hat köralakú mezőre oslanak s a XIV—XV. századi erdélyi kelyhek mintájára, magyaros rózsácskából és levelekből vannak alkotva. A sárga rózsácskák közre-





LEGOUVÉ ERNŐ.

pén smaragd, a sokdiszú mezőkben rubin és granát ékeskedik. Minden második mezőben K. L. monogram van rubinnal kirakva. A fedél tetején Kossuth Lajos miniatűr szobra áll, 1848-iki arcképe után készítve. Magyar ruhában ábrázolja a nagy hazafi födetlen fovel; balkeze kardja markolatán nyugszik, jobbkeze pedig előre nyújtja az 1848-iki évi törvényeket. A fedél, mely egyszersmind a szobrocska talpatzatát szolgál, hengeres nyakú, derékon tagozással s alatta gót stílusú, lecsüngő levélkoszorúval. Innen lefelé kiszélesedik s ezen szélesebb részen kézkománccsal díszített mezők domborodnak.

A serleg dícséretére válik úgy a tervezőnek, mint az alkotónak. H. O.

#### A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

Március 22-ikén leplezték le Hódmezővásárhelyen Kossuth Lajos szobrát ezekre menő közönség és több országgyűlési képviselő jelenlétében, a kik az alkalomra Kossuth Ferenczel utaztak oda. Kossuth Lajos Tóder megérkezését is várták Olaszországból, de levélben tudatta a város polgármesterével, hogy hivatalos elfoglaltsága miatt nem tehet eleget szive óhajtatásának s nem jöhet haza a hazafias ünnepjére.

A leplezési ünnepély délelőtt tizenegy órakor kezdődött a helybeli dalárda énekével, majd Juhász Mihály polgármester, a szoborbizottság elnöke mondta el megnyitó beszédét. Utána Endrey Gyula, a város országos képviselője tartott beszédet, mire lehallt a lepel a nagy hazafi ércalakjáról. Juhász Mihály polgármester rövid beszéd kíséretében átvette Kallós Ede szobrásztól az emlékművet s fogadást tett, hogy a város kegyeletesen fogja gondozni. Ezután Benedek János képviselő szavalt a leplezési ünnepélyt s miután a himnusz is elénekeltek, a szobor megkoszorúzása következett. Száznál több koszorút helyeztek el a talpazatra, melynek egész környékét virágok borították.

Délután társas lakoma volt, melyben részt vettek a hódmezővásárhelyi még életben levő 48-as agg honvédek is.

#### TÜNTETÉSEK BUDAPESTEN.

Rég volt már a főváros utcai élete olyan izgalmas, mint Kossuth Lajos halála ez idei évfordulóján s az ezt követő napokban, midőn a rendőrség és az egyetemi ifjúság s az utcákon csoportosuló közönség egy része között többszörösen is összetűzésre került a dolog.

Rajzolónk egy pár képet vett fel ezen jelenetekről. Az egyiket az egyetem előtti zavarásokról, a másikat pedig az ifjúságnak másnap az országához vonuló menetéről. E képeken már az ifjak egy része az új diáksapkát viseli, a melyet épen most hoztak divatba, hogy

erről felismerhetők legyenek, mint ez már a külföldi diákok közt rég szokásban van. Az új diáksapkák némileg hasonlítanak a huszáröntvényes sapkához s elől különféle gombok jelentik, hogy viselőjük melyik főiskola hallgatója. Ujabbban a gimnáziumi növendékek is sűrűn mutatkoznak az utcákon hasonló szabású, de más színű sapkában.

#### SZÍNHÁZ.

«Élve temetkező». Ifj. Hegedűs Sándor egyfelvonásos drameletje.

Egy fiatal pályakezdő, a ki műgyetemi tanulmányai bevégezté után, tapasztalatszerzésül hosszabb időt töltött Amerikában a könyvvel számolt be ismeretek és sok gyakorlati érzékről tanuskodó megfigyelései felől, egy kis egyfelvonásos dramelet-félével mutatkozott be a Nemzeti Színházban. «Élve temetkező» a címe. Szerzője Ifj. Hegedűs Sándor.

Erdeklődéssel nézem ifjú erők e nemű kísérleteit. Főlélellan-e művekben a jövő reménye, az mindig a kérdés. A színpad hosszabb szolgálataiban álló író terméke már nem fokozza bennem a kíváncsiság ingerét. Egy-két darabja után úgyis tisztában van minden egyessel az ember. Az egyik a színésznek ir azzal a czélal, hogy színpadi műszóval élve, legyen neki mit «megcsinálnia», a másik a közönség gyöngejére számít és helyzeteket kovácsol, a melyek nem a darab természetes folyamánynak, hanem az író ügyeskedésének hatásait teszik; van a ki nagyt akar, de az anyag összetartó irányítására nincs elég erős keze; és van olyan, a ki homályban hagy még az akarásának czélzatára nézve is.

Csakis kivételesen akad, a kinek művéből a való élet tükrét sugározza a színpad. Pedig ezen fordul meg a kérdés. De az rendkívüli tehetséget igényel. Nemcsak az írás művészetének hatalma kell ahoz — főkélléke az élettapasztalat és az erős szellem. Nem elég a szórakoztató színes rajzok forrása: a megfigyelés — látás kell ahoz. Nem a külső embernek észrevése, hanem a lélek belső pillantani képes erő. Nem alakok novellisztikus megrajzolása a czél. Az a könnyebb vége a dolognak. Embert kell gyúrni tudni, belső hibái és kiváltságaival, érzelmei, bünei és szenvedélyeivel annak megfelelőleg, a milyen vérmérséklettel született, a hogy nevelődött s a mivé az életviszonyok sodra formálta meg őt.

És csakis az az író alkothat e téren jelentékenyket, a ki az élet megpróbáltatásai révén önmaga is átment lelket-erőt megviselő sok mindenféle tusán. Ezzel a fegyverrel aztán, a mások lelkébe belátás adományának érvényesítését sohasem fogja egyszerűen arra szorítani, hogy csakis egy fotografikus gép működésének eredményeül mutassa be a maga rideg valóságában az életet, hanem ott lesz rejtetten a saját lelkületének egyéni sugara is. Az igazi teremtő erő azonban úgy elbűvík ezzel az ő kincsét érvő lelkületével a háttérben, hogy intőző kezének a nézőre nézve nyoma veszzen. A néző nem látja, hanem csak érzi azt a láthatatlan mozgató erőt s az ragadja magával. A drámairónak poétának is kell lennie. Nem azt értem alatta, hogy rimekbe szedetten adjon szót a gondolatának, hanem hogy lelkesítse az emelő, riasztja az aljas, együtt érezzen az elnyomottal s hevüljön a szépért és nemesért.

A poéta-lelkület kiérzik abból a kis drameletből, a melylyel ifj. Hegedűs Sándor a Nemzeti Színházban bemutatkozott. Huszonöt évvel

nagy hiba lenne annak a hiánya. Nagyjából hiba, mintha valami meglepő emberteremtő erőről tanuskodnának színpadra hozott alakjai. Bevált írók által alkotott típusok utánzatának gyanuja kelne nyomukban. Az ő alakjainak jórésze meg van rajzolva — nincs megteremtve. Huszonöt évvel nem is lehet. Ez a boldog kor a képzelő erő szárnyalásának és egyéni hangulatoknak termőtalaja. Az embergyűréshez szükséges fontoló s ítélő erőt csak az élet fejleszteti ki. Az életismeret révén juthat az életigazság hű visszaadásához az ember.

Az ő kis drameletjében a valóság és a sentimentalizmus, a poétikus és a melodramái hangulat novellisztikus váltakozása folyik le előttünk. Egészben véve azonban ébren tartja az érdeklődést és rokonszenvet kelt az írója iránt. Ki ne érezne együtt azzal a kis érzékeny szívű modellel, a ki odaadón csügg a fiatal művészen, nemcsak a szerelemmel bologitva őt, hanem a becsúgyával is összekapcsolva a lelkét. Ő ad neki eszmét, ő szolgál neki mintául ahoz a képhez, a mely a nagy díjat megnyeri egyszerre ismertté teszi a nevét. Ekkor azonban arra ébred a kis modell, hogy a művészeknek nem ő a kizárólagos gondolata. Otthagya őt. A nyomor megosztotta vele. A kínálkozó jóléteől nem kíván. Mással osztozni, visszariad. A fiatal festőért szerelemből hagyta el a szülői házat. Atyját megölte a bú. Halálos ágyán egy engesztelő gondolat foglalkoztatta őt. Vezekeljen a lánya, mint a szenvedők nehéz óráinak enyhítője. A fiatal leány a csalódás és haldokló atyja kíváncsiságának hatása alatt a betegápolás nehéz hivatására szánja magát. E nyomon adta az «Élve temetkező» címet kis darabjának a szerző.

Ennek a leánynak a karakterét hűen meg is formálta s *Török Irmában* igaz tolmácsolóra is akadt, a ki a helyzetből kifolyó hangokat érvényesít természetesen egyszerűséggel. A festő is rendkívüli rokonszenves alakítóra talál *Dezsbőben*, de neki már küzködni valója van a szerepével. Ő kétségben hagy bennünket az iránt, hogy az előkelő asszonyhoz, vagy az öt elhagyni készülő kis modeljéhez köti-e valójában a szíve. A festőpajtások halvány rajzai a sokszor érdes szókimondásaikban is szeretetre méltó és vonzó bohém-typusnak. A Mócsi zsidó elavult alak. Ma, fájdalom, nem a művész után jár az elárutást közvetítő, hanem a művész kopogtat a tárlatok bezárása után az izletekben. A darab végmozanata melodramatikus, de nem teszi az elfogadhatatlannak a hatásait.

Az «Élve temetkező»-ben vannak biztató részek. Hogy szerzőjében rejlik-e drámairásra talentum, azt a következő darabja mutatja meg. Szűry Dénes.

«Első látogatás». Ifj. Dumas egyfelvonásos vígjátéka. *Parasztbecsület.* Verga népdramája. Ifj. Hegedűs Sándor darabja után a Nemzeti Színház két idegen egyfelvonásos darabot mutatott be: Dumas fils «Első látogatás»-át és Verga «Parasztbecsület»-ét.

Dumas szellemes darabjának az a tárgya, hogy egy fiatal házasság felelőse, kis babástól első látogatásra jön egy marquisnó falusi kastélyába. A férj és a marquisnó közt régebben «volt valami», de a fiatal ember házassága után a marquisnó hamar vigasztalódott. Ezt most szemére veti a régi szerelemese. A marquisnó roppant elmésen erősítgeti, hogy kivüle soha sem szeretett igazán senkit. Hiú lovagja lépre megy s elhiszi; fellöbög benne a régi szerelem s meg akar szökni a marquisnóval, hogy egy pár hónapig boldogan együtt éljenek. De a marquisnó csak tréfált s mialatt a csapodár férj előkészíti nejét hirtelen és tartós utazására, az érde-

LEGOUVÉ EMLÉKSORAL.

«Vasárnap Ujság» a jelen évben több színes képet is fog közölni, hasonlólag több színben kivitt képeket, mint a minő a múlt évi utolsó számunkhoz csatolt képmelléklet volt.

Mikszáth Kálmán kitünő írónk legújabb mint főmunkatárs lépett be a «Vasárnap Ujság» szerkesztésébe, s a vele kötött egyezés értelmében kizárólag a «Vasárnap Ujság» ba fogja nagybecsű szépirodalmi közleményeit írni.

A «Vasárnap Ujság» társalapja a most már 49-ik évfolyamában lévő «Politikai Ujdonságok», mely a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összefoglalásban tárja az olvasó elé, úgy,

(Tudni akarod, hogy kell megvédeni? Ne azt nézd, mit vesz el az öregkor, hanem azt, hogy mit hagy meg. — Páris, 1901 április 15. — Legouvé.)



CSOPORTOSULÁSOK A KÖZPONTI EGYETEM ELŐTT.

kes marquisnó kikaczagja őt új lovagjával, a kinek lelkére köti, hogy ezt a léha, cséscesap embert többet élébe ne bocsássa. Az új udvarló furfangosan lát munkához. Ambár előbb épen ő sorolta fel azokat, a kinek a szép marquisnó vizsgáztatást keresett, mintán lovagja megházasodott, most mindent letagad, tréfának, boszantásnak mondja iménti évődését s sentimentalis képet rajzol jövőjükről: a marquisnó falura megy, csak neki él, régi és egyetlen szerelemének, a kivel folyvást együtt kíván lenni, elvonultan a világtól. A fiatal férj megjegy ez egyhangú napoktól, kevésbé érdekesnek látszik neki a marquisnó, mikor a kalandok szétrebbennek körüle s azzal menekül feleségétől a kastélyból, hogy ha tisztességes nőt akar szeretni, ott van a saját felesége. — A marquisnó pedig vidáman megy ebédelni — új barátjával.

A darab finom rajza egy csapodár férfinévnek s egy hódítóan elmes szép asszonynak. Egyik elmeséget kergeti a másikat, ötlet-ötletre, régi színpadon. Dely Emma (a marquisnó), Náday (a barát) és Császár (a fiatal férj) pompásan játszották a kis darabot, mely most először került nálunk színpadra.

Verga «Parasztbecsület»-ét már az Operából ismerte közönség, de művészi elevenése, nyers alakjai, pergő párbeszéde, a mely alatt forró szenvedély lüktet, mindenkét megragadtak s a Turridu Macca halállal végződő legyeskedése a szép Lola asszony körül úgy megrázta a közönséget, mintha soha sem hallott volna még róla. Márkus Emilia (Santuzza), Dely Emma (Lola), Beregi (Turridu) annyi tizet öntöttek a darabba, hogy azt a színház művészi sikerei közé emelték. (h.—)

#### «A VASÁRNAPI UJSÁG»

50-ik évfolyam.

A «Vasárnap Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel s rendkívüli mellékletekkel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnap Ujság» a jelen évben több színes képet is fog közölni, hasonlólag több színben kivitt képeket, mint a minő a múlt évi utolsó számunkhoz csatolt képmelléklet volt.

Mikszáth Kálmán kitünő írónk legújabb mint főmunkatárs lépett be a «Vasárnap Ujság» szerkesztésébe, s a vele kötött egyezés értelmében kizárólag a «Vasárnap Ujság» ba fogja nagybecsű szépirodalmi közleményeit írni.

A «Vasárnap Ujság» társalapja a most már 49-ik évfolyamában lévő «Politikai Ujdonságok», mely a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összefoglalásban tárja az olvasó elé, úgy,

hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a «Világkrónika» képes heti közlönyt és a «Magyar Gazda» című, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet.

A «Világkrónika» hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kívül rendszeresen közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat, úgyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb. Jelenleg Verne Gyula legújabb regényét közli.

#### Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnap Ujság» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A «Vasárnap Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 kor. 60 fillér.

A «Vasárnap Ujság» és «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnap Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.



AZ EGYETEMI IFJUSÁG FELVONULÁSA AZ ORSZÁGHÁZ ELÉ. — Goré Lajos rajza.

#### IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hajós Izso: Ekém mellől; versek, Budapest, 1903. Rövid időközben második eset, hogy az irodalmi központoktól távol, elvonult magányban élő ember mindjárt első lépésével élénkebb figyelmet ébreszt maga iránt költeményeivel az irodalomban. E kötet szerzője tudtunkkal e télen lépett fel először a Kisfaludy-Társaság egyik ülésén egy kiválóan sikerült műfordítással; azóta néhány eredeti verse is nyilvánosságra került — egy közülük nemrég lapunkban — s ezek bizonyos várakozást kellettek az új tehetség iránt. E várakozásnak igyekszik megfelelni most megjelent kötet. Kétségtelen, hogy egyéniséget ismerünk meg belőle, még pedig rokonszenves egyéniséget. Falusi, gazdálkodó ember, szereti foglalkozását — legmelegebb hangjait innen veszi — a fiatalság első hevéitein túl van, leszámolt az ifjú vágyakkal, nagyratörő álmokkal, csöndes resignációval beletörődött csalódásaiba, családjának és ekéjének él, csak ünnepi perzeiben társalog a műszakkal. Elmélkedésre való hajlandóságát, úgy látszik, a falusi magány fejlesztette ki. Versein bizonyos férfias komolyság ömlik el; nem játszik érzelmeivel, nem csap velük vásári zajt, de tartózkodó hangjában gyakran megérezzük az őszinteség erejét. «Nem-ült ki soha lelkem harca — olesó dalokkal a piacra» — éneklő köteté epilógusában. Vannak olyan versei is, melyeken inkább az irodalmi műveltségű embert érezzük, mint a mély megindulásokban nyilatkozó költőt, de a legtöbbben megcsillan a költészet egy-egy igaz színe. Nyelvének egyszerűségében józólés nyilvánul; néhány friss, közvetlen megfigyelést sejtető képe, meglepő fordulata mutatja, hogy a finomabb nyelvbéli árnyaláshoz is ért. — Eredeti verseivel egyidejűleg kiadott egy kötet műfordítás is: Bierbaum Ottó Gyula mostanában nagyon olvasott német költő «A szerelem útvesztője» című lírai versgyűjteményét. Bierbaum dalai közt akad értékebb is, a fordítás többnyire jó, sokszor meglepően sikerült, mégis úgy találjuk, a fordító magasabb és hálásabb dologra is fordíthatna volna buzgalmat és ügyességet. Mind a két kötet a Singer és Wolfner czég kiadásában, szépen kiállítva jelent meg; áruk nincs feltüntetve. Mutatványul az eredeti versek közül közöljük a következőket:

#### Révben.

Körültem némaság, mint tengeren...  
Ekémnek szarva kormánycerekem,  
Yasa szeli az ómló földhabot —  
És messze, meddig csak elláthatok,  
Ákácok közül mosolygó tanyámig  
Barázdáim hullámverése játszik.

Négyes vitorlám tiszta hóféhar,  
Reggeltől estig hosszú útát ér;





KOSSUTH SZOBORÁNAK LELEPÉLÉSI ÜNNEPELYE HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN. — Ploha J. fénykép.

Lakmározó varjúhad, mint sirály  
Lomhán rebbenve friss nyomunkba száll,  
Majd messze fenn vonulól új csapatba  
Vegyül s károgya tűnik a magasba...

Utának nézek és eszembe jut,  
Óh, hátha mégis, a ki szállni tud  
S egész világ óvé, tán boldogabb,  
Mint szük határa rögtön a ki rab!  
... Eh, kőza álom! Itt vagy, hű ekém,  
— Álomkért többé el nem hagylak én!

Sem téged, sem kiküzdött otthonom  
Örömet, gondját többé nem hagyom!  
Szívem s agyam nyitott kópfié itt  
Erő és hit mézével megtelik —  
S ha lesz maholnap a kivel megoszszam,  
Jövöm nem aggaszt se jóban, se rosszban.

Ha néhanapján, mint síró harang,  
Még ide talál egy-egy méla hang  
Fényes légváról, melynek úgy örült  
Két szerető szív, mégis összedült:  
Barázdaontó hű ekém után  
Egy elmozsoló könny nem az én hibám.

Hej Cselő, Csáko, haza, haza már!  
Beh rövid a nap, odavan a nyár...  
Egy órájás kéz nyugaton mind alább  
Vonja az alkony hamvas bíborát —  
Egy sátrat borít az egész világra...  
... Vigyetek révbé, édes nyugovásra!

Bűnös emberek. Tizenharc elbeszélést gyűjtötte kötetbe ilyen cím alatt *Zoldi Márton*, kitől lapunk is többször közölt már dolgozatokat. Elbeszélései anyagát, mint a könyv címe is mutatja, a törvények ellen vétők világából merítette s a bűnösök lelki állapotát rajzolja sok sikerrel. Alakjai, történései azonban nem visszataszítók; nem keresi a sötét, komor színeket, sőt rámutat arra, hogy még a bűnösök lelke mélyében is ott lappang, sőt győzelemre is jut a jónak érzete. Jó megfigyelés, élénk előadás s a szerzőnek gyakran évtizedesülő jóízű humora az elbeszéléseket vonzó olvasmányává teszik. Az érdekes kötetet *Singer és Wolfner* adta ki.

**Syrin.** *Ovidának*, a híres angol írónőnek így című regénye két terjedelmes kötetben megjelent, mint az «Athensium olvasótára»-nak egyik darabja. Magyarra *Cserhámi H. Irén és Gerő Attila* fordították; a két kötet ára csinos piros vászonkötésben négy korona.

**A Teleki-pályázat az Akadémiában.** A Magyar Tud. Akadémia március 20-án tartott ülésén ítélte a gróf Teleki József pályázatára érkezett drámai művek szerint. Az alapítvány szerint a 100 arany jutalom az aránylag legjobb műnek kiadandó. Beérkezett 27 vígjáték. A bírálók jelentését *Négyesy László* terjesztette elő.

A pályázatnak aránylag legjobb három darabja: «A duzzogók», «A Sárja róza» és «Zrínyi György

házassága». Az öt bíráló közül egy a «Duzzogók»-ra, egy a «Sárja róza»-ra, három pedig a «Zrínyi György házassága» című darabra adta szavazatát. A bizottság emellett azt javasolta, hogy a díjat adják ki a «Zrínyi György házassága» című vígjátékunk, melynek tárgya a költő Zrínyi Miklós szüleinek, Zrínyi Györgynek és Széchy Magdolnának egybekelése. A mese 1616-ban, a Dunántúl, Alsó-Lendván, a vitéz, eszes, de nagyravágó és kapzsi Széchy Tamás várában játszák. Zrínyi György már mátkája Bánffy Máriaék s a bonyodalom és a cselekvény abból kerül ki, hogy cserben hagyja mátkáját, beleszeret Széchy Magdolnába s őt veszi feleségül. Ez a vígjáték mint dráma tavaly a Karácsonyi-díjért versenyzett, ki is tűnt összes társai közül, de mert ez a pályázat abszolút becset kíván, a díjat nem kapta meg. Verselése, nyelve, könnyű, bár nem jellemzetes: a mese szövegében, a cselekmény fejlődésében, a jellem rajzában természetes. Nem kiváló, de tisztas munká. Szerzője *Sujó Sándor* jászberényi gimnáziumi tanár, kit költeményeiből ismer a közönség s kinek számos sikerült verse jelent meg lapunkban is.

**A Tudományos Zseb-könyvtár**-nak, melyet a pozsonyi Stampfel-cég ad ki, legújabbán 121—123. és 124. füzetet jelent meg. Az első kettős füzetben dr. *Cseréy Adolf* ismerteti a gombákat 40 szípen színezett és 15 színezetlen képes táblán is bemutatva a nevezetesebb gombákat. E kettős füzet ára 1 korona 80 fillér. A 124-dik füzetet dr. *Perényi József* írta s benne az állatok fejlődéséről értekezik, szintén sok képpel élkéntve a szöveget. E füzet ára 60 fillér.

**Magyar Színház.** *Sziklai Kornél*, a Magyar Színház kedvelt kórikusa énekes színművet írt «Napoleon» cím alatt. Március 24-ikén el is játszották. Mulattatni akart Napoleonnal. Hanem a történelem nagy alakjainak megmarad késő időkre is annyi erejük, hogy követelik maguknak a tisztelget. A szerelmi kalandokba, komikus helyzetekbe, apró-cseprő operette-vizontagságokba sodort Napoleont a közönség megvédte, s visszautasította a rovására kínált mulatságot. Zene is van a darabhoz, még pedig szép, csak hogy ehhez *Louis Ganne* «Csepűrágók» című operettjének legszebb részeit használták. A darabban *Pálmái Ilka* játékát és elevenségét méltányolta legjobban a közönség.

**Megjutalmazott színművek.** A nagyváradi Szigligeti-Társaság 800 korona pályadíjat tűzött ki színműre. A jutalmat megosztják a «*Savolta*» és «*Fegyver nélkül*» című drámák közt. Az előbbinek szerzője *Géczy István*, kit több népszínművéről ismer kivált a fővárosi közönség, az utóbbit *Lovassy Andor* írta.

**A nemzetközi kiállítás a Műcsarnokban** április elsején nyílik meg. Oly sok festmény, rajz és szobor érkezett, hogy a Műcsarnok minden helyét igénybe kell venni. Szobrászati művek ily nagy számban még egyszer sem voltak kiállítva.

Az idegen államok művészeinek alkotásait külön termekben helyezik el s így lesz egy angol, egy svéd, egy francia és egy amerikai terem. Lesz ezenkívül egy nemzetközi terem, a hol a német, holland és osztrák művészek képei nyerne elhelyezést. Külön

termet kapnak a szobrok, a grafikai munkák, míg a főbbi teremben a magyar művészek képeit helyezik el. A kiállítást március 31-ikén délután *Wlassics miniszter* fogja megnyitni a művészek, a társulati tagok jelenlétében; a nagyközönség pedig április elsejétől látogathatja.

**A fényképeseti kiállítás.** József Ágost főherceg elfogadta a Photo-Club fényképkiallításának védnökségét s a kiállítást virágvasárnapon, április 5-ikén d. e. 11 órakor a Nemzeti Szalonban személyesen fogja megnyitni.

#### KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

**A Magyar Tud. Akadémia** március 23-iki ülésén *Heinrich Gusztáv* elnökölt.

Ifj. *Szinyci József* tett jelentést annak a bizottságnak részéről, melyre az Akadémia az úgynevezett Karacsay-kódex megvizsgálását bízta a rovásírásról fölmerült vita alkalmából. Az eredmény az, hogy a Karacsay-kódex s a rovás-írás bejegyzések a XIX. század második feléből származnak s igen gyarló, ügyetlen, kezdetleges hamisítványok. *Lehr Albert* a «magyar tájszótára» tett megjegyzésekkel kapcsolatosan két (si és tány-i-tényi), az irodalomban alig ismert képzőket ismertetett. Az egyik képző a si, melyről az irodalom alig tud valamit s a falusi és valósi képzéseken kívül nem használ, míg a nép nyelvéből *Lehr* erre sok példát sorolt föl. A másik képző tány-i, tény-i; ilyen képzést is az irodalom csak néhányat ismer: *jár-tányi*, és *nyom-tányi*. A nép nyelve ezt a képzőt szintén számos esetben használja. Végül *Hegedüs István*: «Egy angol humanista Janus Pannoniushoz» czímen olvasott tanulmányt, s azt bizonyította, hogy *Phreas* angol humanista levelében a *Johannes Hungarus* alatt *Janus Pannonius* értendő. *Johannes Hungarus* az angol humanista levele Ferrarába hívja, a hol egy *Sechel* (Székely) kész költséggel akár egész éven át ellátja. Ez a Székely nem más, mint Székely Tamás vráni perjel, az 1448-ban elesett Székely János törzsrégi bán öccse, Hunyadi János rokona, a kihez *Mátyás király* 1458-ban levelet intézett.

**A Kisfaludy-Társaság** március 25-én tartotta felolvasó ülését *Beöthy Zoltán* elnöklésével.

*Vargha Gyula* főtisztár kegyeletes szavakkal búcsúztatta a társaságnak immár elpihent nesztörát, *Tóth Lőrincet*, az utolsót azok közül, a kik a társaság alapításában résztvettek. Hatvanhat évig volt tagja a társaságnak. *Ambrus Zoltán* tartotta ezután székfoglalóját: emlékbeszédet olvasván föl a korán elhunyt *Bartók Lajosról*, a kinek irodalmi működését meleg hangú méltánylásban részesítette. Bevezetésképen párhuzamot vont régi írónk és a jelenkor írói között, s a legnagyobb különbséget köztük abban találja, hogy míg régi írónk az irodalmat önmagáért szerették, a mai irodalom munkásainak legnagyobb részét inkább csak a becsóvágy hevitte, mintsem az ideál. *Bartók Lajos* e tekintetben a régi írók lelkesedését örökölte. E székfoglaló felolvasás után *Beöthy Zoltán* elnök szép szavak kíséretében nyújtotta át *Ambrusnak* a társaság tagsági oklevelét. A második felolvasó *Kozma Andor* volt. «Örök harc» czímmel drámai költeményt olvasott fel, melynek hőse egy vén alkhimista, a ki meggyilkolta volt mesterét, a szép feleségeért. Évek múlva őt is hasonló sors éri, egyik tanítványa megöli a szép asszonyt. A hatásos költemény után *Jakab Ödön* «A vulkán-tulajdos» című víg elbeszélését hallgatta élénk derűltség közt a nagyszámú közönség.

#### MI UJSÁG?

**Vidéki küldöttségek Budapestén.** A tavasz vérfénye nemcsak a mezőkön, hegyek közt fakasztott új életet. Budapest kőházai közt is nagy változások ment át a megszokott élet; hullámszik, hőmpolyog, zajong. Március 15-ike óta alig van nap, melyen az utcának meg ne volna a maga ünnepi menete, gyűlése, zajongása, tüntétese. Az országgház előtti óriás nagy tér csaknem napról-napra váltakozó szokatlan látványosság színhelye a délelőtti órákban. Egymás után érkeznek föl a vidékéri a katonai törvényjavaslatok ellen rendezett négyülések küldöttségei. A vasúttól zászlók alatt sorakozva, élje-nezve vonulnak végig a széles utcákon. A fővárosi nép barátsággyall köszönti a lelkes magyarokat és nagy csoportban várja az országgház előtt. Apponyi Albert gróf mostanában alig elnökölhet a Ház ülésének kezdetén, mert a délelőttiének egy részét a küldöttségek foglalják le. Parlamentáris életünkben először történik most a vidéki küldöttségek ily tömeges és szakadatlan megjelenése a fővárosban. Különösen tarka és nagyon eleven volt március 26-ika. Négy nagy küldöttség érkezett e napon. A keleti meg a nyugati indóháztól mentek a parla-

ment elé, míg a külső váci-út felől falusi szekerek hosszú sora hozta Főth, Rákospalota és környéke ezer főnyi küldöttségét. Egymás után érkezett a nagy térre *Vác* 450, majd *Szarvas* 150 tagú küldöttsége zászlók alatt. *Köcskemét* város szabadelvűpárti választóinak küldöttségét a város két szabadelvűpárti képviselője vezette. De a mi igazán festői látványt nyújtott, a *gödöllői kerület* választóinak bevonulása volt a városba. Főth, Rákospalota, Dunakesz, Mogyoród, Veresegyháza, a főváros környékén fekvő magyar falvakból mintegy ezren szekereken jöttek be, férfiak, asszonyok, lányok, mind ünnepelő ruhában. Elöl lovas bandérium haladt. Minden szekérnek akadtak zászlói, még a régi választási maradványok, a jelölt nevével. Czigánybandák és rezes bandák játszottak; trombita szól, dob pergett és hangzott a «Kossuth Lajos azt izente». A nagy menetet nemsokára sűrű tömegekben körülvette a fővárosi nép és ment velük. Az utcákon, körúton a ablakok meglelték. A fehérbe öltözött lovas legények árvalányhajás kalappal, sarkantyusán vidáman táncoltatták a sallangos paripákat. A küldöttségek egy része: kékbe, feketébe öltözött polgárok sokasága, egy csomó asszony szásrétül szoknyában, színes fejekendőben, fehér ingyállban gyalog ment az országgház felé; a többi 150 szekér vitte. Az éjjen, az ének nem szüntelt. Az országgház előtt a korábban érkezett küldöttségek már visszatérőben szemkötőt találkoztak az újjal s nagy éljenzéssel köszöntötték egy-mást. A nagy téren egész színgazdaságban tárult ki a mozgalmas kép: férfiak, legények lóháton, nők gyermekek szekereken, lengő zászlók alatt. Valóságos tábor ütöttek itt, míg a küldöttségek megbi-zottjai a Ház elnökénél jártak és átadták a kérvényt. Ezalatt is játszott a zene, szóló az ének, fel-felharant az éjjen. Majd kisebb csapatokra oszola, az országgházat tekintették meg, a ki elért, az ülésre is bement. Döbben aztán szép rendben sorakoztak és hazatértek.

**A budapesti szabadság-szobor.** A főváros ez-előtti húsz évvel hivatalosan gyűjtést indított egy Budapestén állítandó szabadság-szoborra, melynek helyét időközben a szomorú emlékü új-épült kasszárnya helyén keletkezett térre tűzte ki. Mi történték a szoborról és az adamányokkal, ezen márc. 23-án tanácskozott a fővárosnak erre alakított bizottsága. *Halmos János* polgármester bejelentette, hogy a begyűlt összeg 578,000 korona, s azt hiszi, hogy ez elég a szobor felállítására. *Haltai Ferenc* az összeget egy monumentális szoborra kicsinyelte, s meggyőződését nyilvánította, hogy újabb felhívásra új adakozás indúl meg. Ezer koronát ajánlott föl a szoborra. A felszólalók közt *Kossuth. Ferenc* a begyűlt összeget elégségesnek tartja. A tanácskozás végén az elnököl polgármester kimondotta határozatképet, hogy a bizottság az eddig befolyt összeget elégségesnek tartja az emlékmű kivételére s helyőll a Szabadság-teret jelöli ki.

**Az állami számvevőszék elnökének jubileuma.** Március 20-ikán volt tíz éve, hogy az állami számvevőszék elnöke, *Rakovszky István*, díszes helyét elfoglalta. Ez alkalomra a tisztikar elkészítette az elnök mellképét, a melyet *Dárday Sándor* alelnök az egész tisztikar jelenlétében, lelkes szavak kíséretében adott át az ünnepeltnek. Jubileuma alkalmából *Rakovszky* számosan üdvözölték személyesen, valamint írásban és távirat útján.

**Házasság.** *Kornfeld* Zsigmond főrendiházi tagnak és a Magyar Általános Hitelbank vezérigazgatójának leányát, *Kornfeld* Miczi kisasszonyt, márc. 25-ikén délelőtti 12 órakor vette oltárhoz a dohány-utcai izraelita templomban dr. domonyi *Domonyi Mór* kereskedelemügyi miniszteri fogalmazó. A díszes és előkelő közönség a templomot teljesen megtöltötte. Ott voltak: *Láng Lajos* és báró *Fejérváry Géza* miniszterek, *(Széll Kálmán)* miniszterelnök, s a kormány többi tagjai sürényileg fejezték ki szereneseikavánataikat) gróf *Wickenburg* államtitkár, *Wekerle Sándor*, gróf *Andrássy Aladár*, *Berzeviczy Albert*, *Chorin Ferenc*, s a főrendi és képviselőházak még számos tagja, általában a politikai, pénzügyi és kereskedelmi világ sok kifünösége. Az esketési szertartást dr. *Kohn Sámuel* főbírói végezte.



A KOSSUTH-SERLEG.

**Eljegyzés Szalay Gábor** dr. posta- és táviró-fogalmazó a kereskedelemügyi miniszteriumban, tartalékos huszárhadnagy, *Szalay Imre* miniszteri tanácsosnak, a Nemzeti Múzeum igazgatójának fia, *eljegyzte Berzeviczy Editet*, *Berzeviczy Albert* valóságos belső titkos tanácsos, országgyűlési képviselő leányát.

**Ünnepély a Dunán.** Május elején fényes ünnepélyt rendeznek a főváros közti Dunán a *Mária Jozefa* főhercegnő védnöksége alatt Magyarországon levő börtönytényesületek javára. Az előkészületeket gróf *Szapáry Pál* intézte s felhívására a budapesti társadalom összes tényezői egyesültek. A rendezőbizottság megalakítására március 25-ikén a váci-utcai városházára nagy számmal gyűltek össze a meghívottak s megállapították az ünnepély részleteit is.

A *Margit-híd* és *Ferenc József-híd* közt levő *Duna* lesz az ünnepély színhelye, közepén a láncshíd-dal, május 7-ikén vagy 8-ikán. A két partot palotaszorral földszítik, este kivilágítják. A hidakon és a Gellérthegyben tűzijátékot rendeznek s ezzel az angol Broock-czégét fogják megbizni, a mely *Edvárd király* koronázásakor végezte az angol főváros kivilágítását és rendezte a tűzijátékokat. A Dunán v. z. ütököz lesz, a melyben részt vesznek az összes dunai monitorok. Ezt sétahajózás követ a gőzhajózási vállalatok gőzseivel. A nagyobb hajókon katonai és cigányzenekarok játszanak. Nagyobb hajókon 400—500 tagból álló énekarokat is helyeznek el és a hangverseny végén a közönség s dalárdák a parlamenti palota előtt fognak összegyűlni, a hol élénkelik a Himnuszt. Az ünnepélyt nagy bál fejezi be a Margit-sziget alsó és felső vendéglőjében. A közönség a *czirkóhajókról* s a jobb- és balparti elzárt területéről és az ott felállított tribünokról szemlélheti az ünnepélyt. Ó Felsőre, az ünnepély védnöke, a királyi palotát és a várkertet a saját költségén fogja kivilágítani. Az ünnepély délelőtti megkoszorúzzák *Széchenyi István* szobrát.

**Magyarok Kelet-Afrikában.** Ez idő szerint három hazánkba időzik Német-Kelet-Afrikában. Egyikük báró *Bornemisza Pál*, a ki lapunkban is több érdekes közleményt írt az afrikai viszonyokról, már mintegy másfél év megtelapodott *Kiboshóban*, hol házat építtetett s nagyobb kávéserje-ültetvényt létesített. A múlt év utóján ugyanide utazott *Damaszkin Arzén* temes-vármejei nagybirtokos kutatás és vadászati czélból, a mire az ottani rendkívül dús vadállomány nagyon kedvező alkalmat nyújt. Vele egyet ment a Nemzeti Múzeum egyik preparatora *Kirsenberger Kálmán* is, hogy a természetrajzi tárgyak elkészítésében segítségére legyen báró *Bornemisza Pálnak*, a ki a Múzeum számára

gyűjt s máris nagybecsű néprajzi gyűjteményt küldött haza. A két magyar utas január közepén szállt partra, hol bevárták báró *Bornemisza*, a ki a szárazföld belsejéből elébük utazott. Azonban mindhárom maláriába estek, melyből csak február elején láboltak ki s csak ezután folytathatták útjukat. *Damaszkin Arzén* a legnagyobb bámulat hangján írt arról a tömördek struccról, zsiráfról, zebráról és antilópról, a melyek *Kiboshó* felé vívó útjukban a síkságokon mindenféle nagy csapatokban mutatkoztak.

**Egy költő ünneplése.** *Ibsen*, a nagynevű norvég költő most érte meg 75-ik születésnapját. Az utóbbi időben nagyot hanyatlott testi ereje, lakását is alig hagyhatja el. Se nem ír, se nem olvas s valószínűleg látszik, hogy gazdag írói tevékenységét már nem gyarápítja. A skandináv népek tisztelettel köszöntötték az agg költőt s *Oszkár* svéd-norvég király volt az első, ki a következő táviratot intézte hozzá:

«Legmelegebb szereneseikavánatomat küldöm neked hetvenötödik születésnapodra, de még inkább tetteken gazdag és a haza díszére való életedhez. Adjon Isten neked erőt és egészségét további díszes munka kifejtéséhez. Ezt kívánja neked szívből barátod, *Oszkár.*»

**Ujságkiadás a tengeren.** A nagy személyszállító gőzösök eddig is így voltak berendezve, mint a legkövetlebb igényekkel számoló hajóknak. Epen csak a friss újság hiányzott a reggelhez. Most már az se hiányzik. Egy londoni telegramm jelenti, hogy a *Gunard*-társaság összes személyszállító hajóin újságot adnak ki ezután és pedig naponként. *Marconi* féle táviróállomással van felszerelve minden hajó. Ez közvetíti a híreket az útban elhaladó hajókról és a szárazföldről. A hajón van egy szerkesztő s a ki összeállítja a lapot s szerzők, a kik ki-szedik és gépézi, a ki kinyomatja a masinán.

**Dr. Bótkay Árpád** egyetemi tanár «A színelepipóci *Salvator-forrás jelentősége*» című cikkében többek közt következőleg nyilatkozik a *Salvator-vízről*: Gyógyvizünk között egyikét az első helyeknek foglalja el a *hűgyszervek betegségeinek majdnem különleges ásványvize*. *Hevén- és idült vesegyulladásoknál* kiváló eredményeket lehet vele elérni. A *köszvény* gyógyítására lithium tartalmánál, de egyéb vegytulajdonságainál fogva is, igen alkalmas. *Idült fémmelegség* (kénese-ólom) a szervezet mérgegtelenítésére használható fel, ép úgy, mint fertőző betegségekkel kapcsolódó toxinoknak a szervezetből való kimosására is. Használható módon a szervezetnek kimosása fertőző betegségek folyamán szintén üdvös hatású. A gümör azon betegségeinél, melyek fokozott sósav-elválasztással járnak, kitűnő hatású. Mint minden alkalinban dúsabb víz, úgy a *Salvator-víz* is jó expectorans, a mennyiben a légutak váladékát hígítja, folyósítja. Az elmondottak szerint a *Salvator-forrás* gyógyvizünk között méltán foglalja el egyikét az első helyeken.

**Halál által elvesztve.** Minden hátramaradottnak részben vigaszt nyújt a jobblétre szenderüléssel magának egy kegyeletes emléket beszerezhetni. Egy oly alkalmas és szép emlék egy életnagyságra kép, mint a milyen azt bármily beklódott fényes után *Boda-scher Siegfried Bécs, II.*, *Praterstrasse 61. sz.* alatt létező, 1879-ben alapított, többször kitüntetett arcképfestészeti műterme készíti. (Többébet a mai hirdetés tartalmaz.)

**A mikroskop** ma már tényleg egy alig nélkülözhető házi eszköz. Nemesak az emberi mikroba és bacilusnak ismerése, egészségügyi szempontból igen fontos, de az ifjúság számára tényleg nem létezik érdekesebb és fejlettebb foglalkozás, mint a természet számtalan csodáit észreveszteni és csodálni. Lapunk hirdetés rovatában ajánlja egy csodá- «csoda mikroskopiát» felhívjuk reá olvasóink figyelmét.

#### HALÁLOZÁSOK.

**VÉRONY ANTAL**, a máramaros-szigeti ref. lyceumnak harminczkét évén keresztül működött jeles tanára elhunyt március 15-ikén, hosszas betegség után, 55 éves korában, *M.-Szigeten*. Mióta 1870-ben elfoglalta itt tanári helyét, minden működése összeforrt az intézettel, annak érdekeit az iskolán kívül is elősegítette. Irodalmi munkássága is növelte az iránta való elismerést. Több évig szerkesztette a «Máramaros» című lapot, írt számos értekezést, költeményt. A Kisfaludy-Társaság «*Dongó*» című költeményét pályadíjjal tüntette ki; feltűnést okozott az «*Obsidió Szigetiana*» modern átültetésével. A magánéletben is szerették, s nagy részét kísérte sírjába.

**LOVAG KNEUSEL-HERDLICSKA ADOLF**, nyug. cs. és kir. ezredes, a harmadosztályú vaskoronarend lovagja, több katonai érdemkereszt tulajdonosa, meghalt Pozsonyban, 71 éves korában. Résztvett 1859-ben az olaszországi hadjáratban; 1866-ban mint százados a csehországi hadjáratban. A kőnig-grázi csata után Biskupitznál két század hátrvéd csapatjával feltartóztatott egy porosz vértészedet s így a többi csapatok folytathatták a visszavonulást. Ezért kapta a hadi díszlettel a vaskoronarendet. Még a Pozsony mellett a lamasi ütöközében is tűzvonalon állt, mikor a békekötés bekövetkezett. A hadjáratban egészsége megrendülvén, helyi alkal-



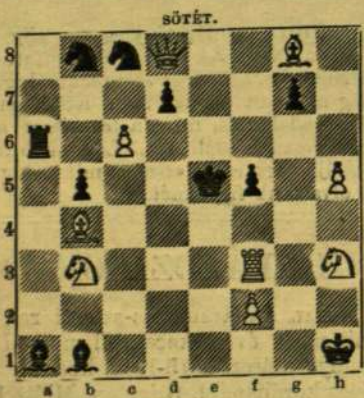
mazásba lépett s a fővárosi téparancsnokságnál tíz évig volt alkalmazva, majd mint eredeis és temesvári téparancsnok, teljes 48 évi szolgálat után vonult nyugalmba.

Id. VILLY ELEK, kentelkei, majd beszercei ref. lelkész, a nagy-sajói egyházmegyének 33 éven át volt esperese, meghalt Kentelkén, Szolnok-Doboka-megyében 83 éves korában. Évek hosszú során buzgón működött a magyarság érdekében e túlynyomlag oláh és szász vidéken; élénk részt vett már a szabadságharc mozgalmában is s lelkesítő cikkekkel írt a kolozsvári lapokba. A bekövetkezett szomorú időkben bujdosni kényszerült és sokáig mint kertész és Bolyai-féle kemenczerakó tartotta fenn magát. Fogságot is szenvedett. 1852-ben térhetett vissza papi hivatalába, melyet összesen 45 évig nagy buzgalommal folytatott. A Beszerce vidékének közügyeiben való működésével széles körben ismert és tisztelt férfi csak az utóbbi években vonult nyugalomba. Nagy szeretettel és szakértelemmel foglalkozott a gyümölcsészettel és sokat tett a gyümölcsészet okoskultúrájának terjesztésére s általában legnagyobb öröme abban telt, ha másokon tettei vagy tanácsai segíthettek. Halálának hírére igaz részvételt fogadtak mindazok, a kiknek alkalmuk volt az általa élt, tiszteltreméltó aggot ismerni.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Mosen József, stájerlakú plébános, a csanádi egyházmegye jubilárius papja és nesztora, 86 éves korában. — PAKOS JÁNOS, Podolin város öreg plébánosa, kit temetés közben ért halálos szélhűtés. — Dr. HREK ADOLF, a földmívelési miniszterium vizrajzi osztályának titkára, ki ideges betegsége miatt önkéntleg vetett véget életének; temetésén Darányi miniszter és Kiss Pál államtitkár is megjelent, 38 éves korában. — BAKOS SÁNDOR, mérnök, jeles elektrotechnikus, a berlini villamos világítási részvénytársaság volt üzemvezetője, a ki egyike volt a legkiválóbb magyar elektrotechnikusoknak, 38 éves korában, Budapesten. Mostanában jelent meg szakmunkája: «Az elektromosság a gyakorlatban.» — KRAUSZ JÓZSEF, bányaigazgató, 64 éves korában, Szászvárosban. — MÉRNY ARNÉL, nyug. kir. törvényszéki bíró, 77 éves korában, Eperjesen. — VÁRADY SZABÓ MIKLÓS, földbíró, a tályai ref. egyház főgondnoka, életének 68-ik évében, Budapesten. — DITTMANN ANTAL, rajztanár és festőművész, a ki a fővárost harminczét évig szolgálta s az evang. iskolánál is tanította a rajzot, 72 éves korában, Budapesten. — ÖZV. FOGLÁS BALÁNTNÉ, szül. Hübnér Julianna, 92 éves korában, Tata-Tóvárosban. — ÖZV. UDVARDI SZONDI DÁNIELNÉ, szül. Padusiczky Anna, 90-ik évében, Felső-Csöpönyön közösgében. — GÉHER MATILD, posta- és táviró-kezelőnő, 27-ik évében, Budapestben. — Dr. KÁLLAI DÁVIDNÉ, szül. Kaufmann Gunda, a somogyimegyei kútsai körorvos neje, 48 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2320. számú feladv. A «Rivista Scacchistica Italiana» legújabb feladványtornájának első díjat nyert.



Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

A 2303. számú feladv. megfejtése Schellenberg E.-től.

Table with 2 columns: Világos, Sötét. Moves listed.

A 2304. számú feladv. megfejtése Shinkmann W. A.-tól.

Table with 2 columns: Világos, Sötét. Moves listed.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomayán; Németh Péter. — Lippóvári; Hoffbauer Antal. — Bakonyiszalárdon: S. abó János. — Kezskemén: Balogh Dénes. — Fakerten: Kintaug Róbert. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői üzenetek.

Zs. E. A mi vadászaink általában csak a jobb szemmel szoktak észlelni, míg a balat a lövés pillanatában behunyják, legfőképpen úgy, hogy erről valakép tudomásuk sincs. Az angolok azonban azt mondják, hogy sokkal biztosabb a lövés, ha mind a két szem nyitva van, kivált ha gyorsan repülő, vagy futó vadra célozzunk. Igaz, hogy a két szemmel való célzást bajos annak megszokni, a ki mind a két szemmel látja, mert a másik szemét, a mint ezéba kapja a puskát, már akarata ellenére is ösztönserőleg behunyja. Néhány napi kísérletezés után azonban mégis csak sikerül a dolog.

K. A. A szür kétségtelenül Ázsiából került ősi ruhadarab, melyet úgy látszik több keleti nép is viselt. Meggyőző bizonyíték erre nézve többek közt a Kanerku indiai király aranyéne, a melyen a király, — ki Krisztus előtt 78-ban lépett trónra — már valóságos szürben van ábrázolva s a négyeslábú gallér belső sarkában még a himzett virág is jól kivehető. Egyik peresepilasi reliefen is több udvari ember alakját lájuk, a kiknek szintén világosan felismerhető a magyar szür ősi alakja; még azok a nagy gombok is ott vannak a gallér csücskein, melyek a mai szürre nézve olyan jellemzők.

B. Gy. Az «Egyetemes irodalomtörténet» című nagy műből évenként egy kötet fog megjelenni.

Sz. K. A «hegymagasság hullám» csak szólásmod. Gondos megfigyelések szerint a legmagasabb hullámok sem haladják meg a tizenkét métert, de már ez is ritkaság. Az áldozat. Az én szentségem. Mulandóság, stb. Feltűnő hiányát mutatják a versek az alakító képességnek. Egyiknek másikkal (pl. a «Munkában» című) jó gondolat az alapja, de elvész hatástalanul az előadás művészetlensége miatt. Többnyire böbeszdű is, sok szóval keveset mond, holott költenek az ellenkezőre kellene törekedni. Nyelve is szintelen, prózai, pedig különben jó magyarságú ír.

Templom után. Inkább valami egyházi lapba való.

KEPTALÁNY.



A 10-dik számban közölt képtalány megfejtése: Jó sorban veszekszik, szerencsétlenségben kibékül az ember.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztőség iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás, highlighting its health benefits.

Advertisement for Nodsin Aranyér-balzsam, describing its use for various ailments.

Advertisement for Keleti J. orvosi-szobai művészet, listing various medical and artistic services.

Advertisement for Polgár Sándor, a medical professional, listing his qualifications and services.

Budapest székeslőváros konverziója.

Az 1890-ben felvett ö. é. 25 millió forint n. é. 4 1/2%-os kölcsönből még fennálló 45,254,600 korona konvertálásiára vonatkozó hirdetményt ma tette közzé a székeslőváros tanácsa.

E hirdetményben a tanács a 25 millió forintos 4 1/2%-os kölcsönt 1903. évi szeptember hó 30-ára felmondja és a konvertálás céljából kibocsátott 46,510,400 kor. n. é. 4%-os bélyeg- és adómentes új kölcsönkötvényeket becserelelre ajánlja fel. A kik a kicserélési joggal élni kívánnak, a kicserélendő kötvényeket 1903. évi április hó 11-ig bezárólag a hirdetményben megnevezett kicserélési helyek valamelyikénél bejelenteni tartó nak.

A kicserélésre bejelentett 4 1/2%-os kötvények birtokosai a felmondási idő tartamig, vagyis 1903. szeptember hó 30-ig a 4 1/2%-os kamat élvezetében maradnak.

Az új 4%-os kölcsönkötvények 97-50 arányammal számitattanak.

Az új kölcsön 200, 1000, 5000 és 10,000 koronás címletekben bocsátatik ki és 1903. évi június hó 1-től számitott 50 év alatt törlesztetik. A kölcsönök felmondása, vagy nagyobb mérvű kiorsólosása 1908. évi július hó 1-ig ki van zárva.

Az új 4%-os kötvények üzleti biztosítékkal és bányapénzzel elfogadhatnak, és az országgyűlés képviselőházában 1903. évi márcz. 13-án beterjesztett törvényjavaslat elfogadásával árpádjétek elhelyezésére is alkalmasnak fogunk nyilváníttatni.

A félévi kamatszélyvények január és július 1-én azonnal, a kiorsólt kötvényeket pedig a sorsolástól számitott 6 hó leteltével az addig lejárt szelvényekkel együtt váltatnak be. A sorsolás júlivenként történik.

A konvertálás részletes feltételei a hirdetménynyel együtt szintén közzététettek.

Advertisement for Szépség! (Beauty) featuring Sirene-Crème and Sirene-Poudre, highlighting their benefits for skin care.

Advertisement for Soványság+ (Sovanity), a health product, with detailed instructions on its use.

Advertisement for Serravallo China-bora vassal, a medicinal wine, describing its health benefits.

Advertisement for Polgár Sándor, a medical professional, listing his qualifications and services.

Large advertisement for URANOS-KÉK, featuring a portrait of a woman and text about its benefits for health and beauty.

Advertisement for 5000 vég Tavasz és nyári szövet ujdonság, listing various fabric products and their prices.

Advertisement for Mosókelme ujdonságok, listing various cleaning products and their prices.

Advertisement for WEINER MÁTYÁS, a women's fashion store, listing its location and services.

Advertisement for PURGO, a health product, highlighting its benefits for various ailments.

Advertisement for LUCCA, a medicinal wine, featuring a portrait of a woman and text about its health benefits.

Advertisement for Kufeké Gyermekliszje, a baby food product, featuring a portrait of a child and text about its benefits.

Advertisement for A csoda-mikroszkop, a microscope, highlighting its features and price.

Advertisement for PSERHOFER J. VÉRTISZTÍTÓ LABDACSAI, a blood-purifying product, listing its benefits and price.

Advertisement for Bodascher Sigfried, a hair care product, featuring a portrait of a man and text about its benefits.

Advertisement for Országos gyógyintézet HALL FÜRDŐHELY, a spa, listing its location and services.

Advertisement for MATTONI-FÉLE GIESSHUBLER, a health product, highlighting its benefits.

Advertisement for Dr. Lengiel Frigyes nyirfabalzsama, a birch bark balm, listing its benefits and price.



Legjobb a maguk nemükben

# MAGGI

élelmiszerei. 9861

Minden család számára legnagyobb értékkel bírnak.

**Maggi ízesítésre**  
minden leves-, bouillon-, mártás- és főzeléknek stb. meglepően jó ízt kölcsönöz. Néhány csöpp elegendő. Üvegecskékben 50 fillértől kezdve.

**CONSUMMÉ-TOKOK**  
táplálóleves készítésére.  
1 tok egy adaggal 12 fill. 1 e két e 20 e csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzátétel nélkül, azonnal elfőlíthető.

**FRANCZIA LEVESEK**  
kétadagos táblákban drája 15 fill. Erős, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzá-tételével néhány perc alatt előállítható. 19 különféle fajtatban.

**Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.**

Minden fűszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

**Miként lehet szép női kebelt elérni.**

A kebel szépsége a női hájk egyik legelőkelőbbje, melynek adományosságában a természet nem mutatja magát pazarló-nak. Ennélfogva a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szeleid módon kényesíthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. E szer, mely a finom párisi hölgyvilágban már ismeretes, a **Ratió-féle PILLULES ORIENTALES** mely pillulák a legfinomabb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejlesztik és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomának egyáltalában díszkrét testességet kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a táplálék plasztikai anyagokká való átalakulását elősegíti, mely utóbbiak a meliáján megállapodnak. Az egyik körülbelül két hónapig tartó gyógyszerfolyamat könnyű betartani, a megszokott életmód, legesélyesebb változtatása nélkül. Ara egy doboznak használati utasítással együtt K 6-45, utánvételt K 6-75 (Székéltetés illoktatás mellett.) Mindazon dobozok visszatartandók, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakószám: A körülbelül két hónapig tartó gyógyszerfolyamat könnyű betartani, a megszokott életmód, legesélyesebb változtatása nélkül. Ara egy doboznak használati utasítással együtt K 6-45, utánvételt K 6-75 (Székéltetés illoktatás mellett.) Mindazon dobozok visszatartandók, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakószám: 9233

**Ratió-féle Pillules orientales** elevenítő hatása által azonnal többet tesz az arczból, szépítve az arczvonásokat és megújítja a nő egész lényét. E pillulákat mindenki beveheti; a fejlődésben levő fiatal lányok épp úgy, mint a teljesen kifejlesztött asszony. Tehát semmi esetre sem lehetnek a legkevésbé az egészségre ártalmasak. (Törvényesen védve.)

A körülbelül két hónapig tartó gyógyszerfolyamat könnyű betartani, a megszokott életmód, legesélyesebb változtatása nélkül. Ara egy doboznak használati utasítással együtt K 6-45, utánvételt K 6-75 (Székéltetés illoktatás mellett.) Mindazon dobozok visszatartandók, melyeken a gyáros bélyege nincs és melyeken nem áll a következő lakószám: 9233

**J. RATIE**, Pharmacien, 5, Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Nagyországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

**Havasi gyopár-crème,** kintőn elismert és gyorsan ható szer szepők, máj- és bőrfoltok, kiütések és mindennemű bőrbajok ellen. Ezen crème óntalan és szirtalan! Készíti Gréb János gyógyszerész Poprádon és Alsó-Tátrafüreden. Ara 3 tégely 3 korona.

**Havasi gyopár arcz-puder,** 1 doboz 1 kor., 4 doboz 3 kor.

**Havasi gyopár-tej,** világhírű gyártó arczszin elnyerésére, valamint a bőrszin ápolására. Üvege 1 kor. 60 fill.

Hat koronás rendeléseket bérmentve küld.

**GRÉB JÁNOS** gyógyszerész, Poprád, Szepesmegye. 9875

25354/1. a. sz. 9892

**Faeladási hirdetés.**

Az otcasázi kir. erdőhivatalnál folyó évi április hó 8-án d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok után nyilvános versenytárgyalás fog megtartatni a krásmóni, Jász-kovácsi, brigi, skári és koszníji kir. erdőgazdálkodások kerületeiben előforduló, összesen 312.638 koronára becsült, mintegy 54.058 m<sup>3</sup> jegenye és lucfenyő épületi fának, 14.795 m<sup>3</sup> bükk-, m. és épületi fának és 85,199 m<sup>3</sup> bükk tűzifának 49 kisebb-nagyobb részletben való eladásá iránt.

Az egyes részletekre külön-külön ajánlat teendő s az ajánlatok a kiküldési ár 10%-ának megfelelő bánatpénzzel látandók el.

A feladásra vonatkozó bővebb adatok, valamint az árverési és szerződési feltételek az otcasázi kir. erdőhivatalnál és a fennebb felsorolt kir. erdőgazdálkodásoknál tekinthetők meg és kívánatra meg is küldetnek. Budapest, 1903 márczius 20-án.

M. kir. földmívelésügyi minister. Kapható minden gyógyszerertaban. 9693

**RETHY BÉLA** GYÓGYSZERÉSZ

**PEMELET-FÜZUKORKA**

**BEKÉSCSABÁN**

ARA 60 fillér.

Használjon Kerpel-féle **Kézfinomító** 9889

folyadékot, mely a kezet 3 nap alatt bárszony simává és hófehérré teszi. Egy üveg 90 fillér. Kerpel gyógytár, Budapest, V., Lipót-körút 28. 4 üveg rendelésnél franco.

**FÖLDES-féle MARGIT-CRÈME** 9883

gyorsan és biztosan ható szor szopló, máj- és bőrfoltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rögön hat. Szirtalan. Ártalmatlan. Kapható mindenütt. Ara 1 korona.

Készíti: **Gutori FÖLDES KELEMEN** gyógyszerész Aradon.

Főraktár: Török József gyógyszerertaban Budapeston. A közönség megtévesztését célzó utazatoktól óvakodjunk.

**Szt ANNA**

törv. védett szabadalm. tiszta malatából előállított malátakészítmények a legjobb, kintőn beváltak, első orvosi szaktanárságok által elismertek, hazamódsabb állandó használat mellett páratlan hatásnak.

**Szt ANNA MALATAKESERŐ** mindennapi fogyasztásnál, 1-2 pohárral étkezés előtt, kellő és páratlan hatású gyomororvosság; tisztá malatából készült festetlen ital, az egészségesek erősítő, a betegek gyógyító itala. Gyomor- és bélbajoknak nélkülözhetetlen. 1 eredeti palaezk 2-30 korona.

**Szt ANNA MALATALIKÖR** az összes bel- és külföldi likörök királya, tiszta malatából készült, festetlen, adit, egészséges, kollektív ital. Gyermekeknek is adható, erősít, adit, köhögésgénel burorot, bántalmaknál kintőn enyhít. 1 eredeti palaezk 2-30 kor.

**Szt ANNA MALATACACES** minden egyéb liszt hozzáadása nélkül, tiszta malatából készült legjobb tea, az tápsütőmenny egészségeseknek, betegnek, felnőtteknek és gyermeknek. Egy nagy doboz 2 korona, kis doboz 50 fillér. — Számos orvosi elismervény.

Kaphatók minden nagyobb fűszer- és csemegekereskedésben. Főraktár gyógyszerész és drogueriak részére: **Nádor-gyógyertár váci-körút 17.** Oda, a hol még nem kapható, bérmentve utánvétellel küldi a nevezett gyógyertárt és a:

**Szt Anna Malátakészítmény-Vállalat Kis-Velenozón.**

Visszontelárusítók sziveskedjenek közvetlenül ide fordulni. 9851

**5 koronáért** küldök 4/5 kg. (kb. 50 d. b.) a sajátosán megszállt finom, enyhe **pipereszappant** szőpen összeállított, rózsas, méz, ibolya, rezeda, jázmin stb. A pénz előzetes megküldése után, vagy utánvét mellett szállítja.

**IGNATZ KANN** Wien, II., Lilitenbrung, 11.

**KIVÁLÓ ERŐSÍTŐSZER**

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

**SOMATOSE**

husból készült és ennek tápanyagait tartalmazó szellem, könnyen oldható Albumose készítmény a legkiválóbb

**erősítő-szer** gyenge és a táplálkozásában elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegségeknél, beteggyasúságnak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, idősebbeknek, nemzetségben

**Vas-Somatose** alakjában a sápkórosoknak lesz ajánlva az orvosok által. Vas-Somatose nem egyéb 9/10 részben összetett vasból, melyben alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose. Somatose rendkívül gerjesztő az étvágyat.

Raktáron van az összes gyógyszerertárakban és gyógyszerkereskedésben.

ein aus Fleisch hergestelltes, gerüh- und geschmackloses **NAHRMITTEL** in Pulverform.

VOR FÜRCHTEN ZU SCHÜTZEN!!

**CALDERONI és TÁRSA**

Budapest, IV., Kishid-utca 8.

Fényképezeti készülékek és felszerelések műkedvelők számára.

**KODAK**

eredeti gyári áron. Ujszerkeszteti stereoskop-készülékek. **Stereopido.**

Nagy képes árjegyzék. — Látszer-raktár: IV., Váci-utca 1. szám.



# VASÁRNAPI UJSÁG

14. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, ÁPRILIS 5.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkérdés) együtt egys. évre 24 korona félévre 12 \* Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egys. évre 16 korona félévre 8 \* A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkérdés) egys. évre 10 korona félévre 5 \* Külföldi előfizetőknek a postai megnevezéssel küldendő a csatlakozó.

**NÁDAY FERENCZ.**

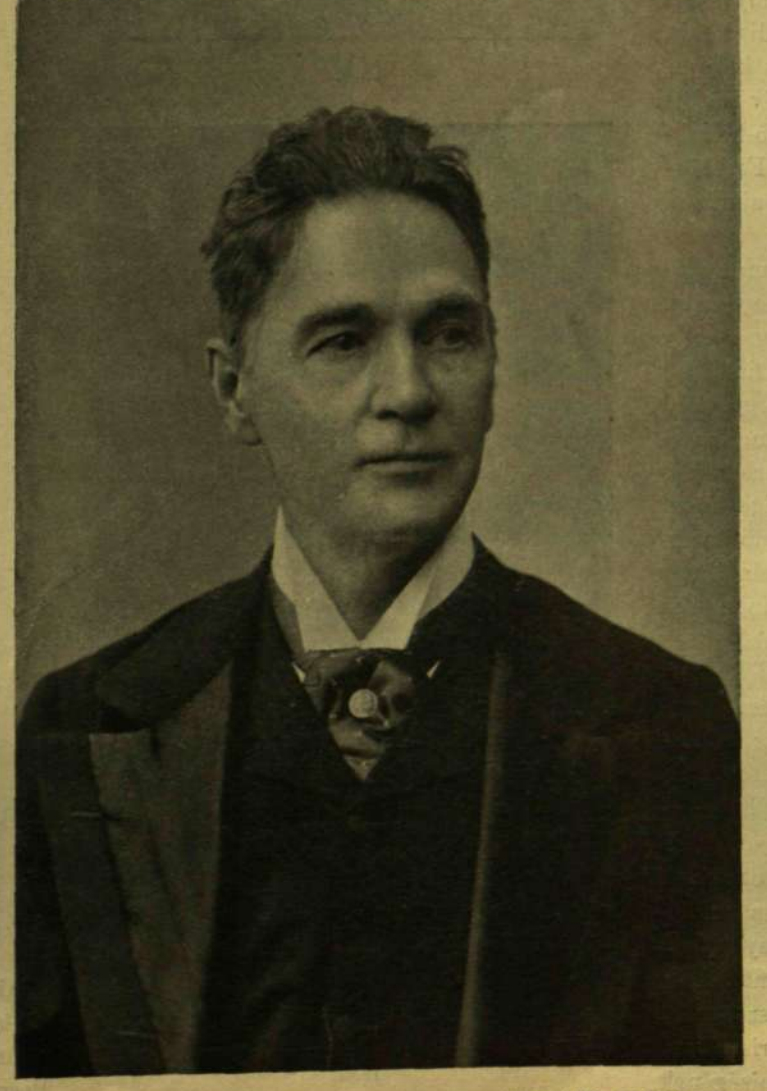
NEGYVEN ÉVIG a művészetnek élni oly módon, hogy úgyszólván nyomtalanul szhanjon el vállunkon az idő, keveseknek adatik. A negyven év, — a melyre még a törvény is a munkásság véghatára bélyegét üti, — a közszolgálat minden terén vásit és rokkantakat teremt. A művészet az, a mi örökifjan tartja a lelket. Csakhogy ezt se minden egyes hívének adja kedvezésül a sors. Választottjai vannak. Nem a mesterembereké, nem az iskola sablonos neveltjeié a kiváltság. Belefásúlnak azok is idő előtt a művészké. A választottak természeti adományul nyerik a lelkületet. Ezek közé tartozik Náday Ferencz, a hatvanas, a ki egy harmincz éves ember ruganyosságával mozog most is a színpadon.

1860-ik évet megelőzőleg hatvanöt évig nem hangzott színházban magyar szó. Molnár Györgynek a nagy műveltségű és kiváló drámai tehetséggel megáldott, de modorossága miatt soha teljesen érvényre jutni nem tudó színésznek vállalkozása élesztette föl azt. Ő vitte színpadra a húsz éves Nádayt, a kinek azonban egész színházi pályafutása tulajdonképen véve a «Nemzeti Színház»-ra esik. Teljesen annak a neveltje ő. A vidéken kóborlástól megmentette a sors. Alig félévig tartó operett-dalolás után abba a színházba került, a hol most negyven éves munkásságának megérdemelt elismerését élvezi.

Ezekben az időkben állt be színésznek Náday Ferencz. A főváros jobboldali partján, az

1860-ik évet megelőzőleg hatvanöt évig nem hangzott színházban magyar szó. Molnár Györgynek a nagy műveltségű és kiváló drámai tehetséggel megáldott, de modorossága miatt soha teljesen érvényre jutni nem tudó színésznek vállalkozása élesztette föl azt. Ő vitte színpadra a húsz éves Nádayt, a kinek azonban egész színházi pályafutása tulajdonképen véve a «Nemzeti Színház»-ra esik. Teljesen annak a neveltje ő. A vidéken kóborlástól megmentette a sors. Alig félévig tartó operett-dalolás után abba a színházba került, a hol most negyven éves munkásságának megérdemelt elismerését élvezi.

Nem ismerem személyes megfigyelésből iskoláveit. Azt az időt értem, a mikor még nehezen jut szerepekhez a színész. Minden igaz tehetségnek legküzdelmesebb korszaka. A régiék mintegy kiváltságos tulajdonul féltékenyen őrzik alkotásaikat, az igazgatók húzódoznak érzékeny húrok érintésétől s ezen a réven aztán csak kinos börtöléssel jut térhez a jogosult várakozó. A Nemzeti Színháznak föltétlenül szakítani kellene ezzel. Különbön elvessz az egyéni jellege. Ma már nem ön-maga neveli utónemzedékét. Más intézetektől vett kölcsönzés útján pótolja hiányait. A fölfrissítő elem kétségteleml új életet ad; de kizárólagos rendszernek nem üdvös. Idegen léghőrel keveri az emelkedettebb szellemet és összhangtalanság szülője lesz.



NÁDAY FERENCZ. Mártony 1903. évi fényképe után.

Náday tetőtől talpig a régi Nemzeti Színház neveltje. Lelkület, érzés, mozgás, megjelenés és az öntudatos művész mérséklete egybeolvad benne annak a finom légkörnek tolmácsolásával, a melynek az ország első műintézetéből hivatászerűleg áradnia kell. A hetvenes évek elejétől fogva figyelemmel kísérem őt. Kész színész volt már akkoriban. Nem emlékszem, hogy valaha megütötem volna jó izlést bántó egyetlen testmozdulatán. Szerepének sikamlós oldalaira soha se készíti elő a hallgatót, hangszólnak nyoma sincs; átsiklik ő finomul azokon a mozzanatokon.